Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ◆ ШОАТТА, 23 АПРЕЛЬ, 1983 ШУ. ◆ № 49 (6771). ◆ Мах 3 кеп.

ХУРГБОЛЧА БОЛХЛОШТА— ИДЕЙНИ КХЕТАМ

Вай халкъа боахама тlа-тlа дукхагlа эш лакха говзал, граждански позици йола, мел долча хlаман ше да волга кхетадеш бола болхлой. Цу тайпара болхлой кхебар — профтехучилищай керттера декхар.

Нохч - ГIалгIайчене я 31 профтехучилище. 110 говзал Iомаю цига дешача 17 эзар совгlача саго. Укх пятилетка хьалхарча шиш шера 24 эзар гаргга къона болхло кийчвала цар. Масала, укх шера цу дешара заведенешка дийша паргволаш ва шийтта эзар гаргга зlамсагlа йоlя. Профтехучилищашка болх беш бола коммунисташ, хьехархой, мастераш декхарийла ба дешар Iомадаре, а лакха идейни кхетам балара а болх айхха бувзам болаш лелабе.

Хlара хьехамча ха деза дешархо мишта дешаш, фу деш ва, шиъ мукъа ха ю мишта дlахьо, сенца ба цуи безам, малагlча хlамаша тlакхуваш аа из. Из болх дикагlа оттабара гlо де торо я профтехучилищашта шефство лелаеча производствени коллективай общественни организацей. Иштта болх беш я № 7 йолча треста ГМУСа, бувзама Нохч-ГIалгIай АССР производственно - технически управлене, «Грознефта» а «Грозмефтеоргсинтеза» а объединеней, «Электроинструмент», «Красный молот» заводий, кхыча предприятей я боахамий а общественни организацеш.

Говза болхлой кийчбаь ка Iеш, профессионально-технически училищаш декхарийла я лакха идейно-политически санхетам бола патриоташ - интернационалисташ, шоай дайй дика традицеш дlахо хьорйола бизоа бола Даьхен къонгаш хьалкхебе.

КПСС XXVI съезд хиначул тlехьагlа дlанхача юкъагlа Нохч - ГIалгIайчен профтехобразоване системе хургболча болхлошта идейно - политически кхетам балара болх комплексни лелабу. Кlоаргга йоашхаш Iомаш Советски Союза Коммунистически парте съездий а Пленумий а материалаш, кхыдола документаш.

Дешар хьехарех кхетам баларех процесса бокъонца бола говзалчаш ба №№ 1, 26 йолча городской технически училищай директораш Н. М. Осадчий, Н. П. Королева, №8 йолча юкъерча дешара ГПТУ директора заместитель М. Х. Алихаджиев, кхыбараш.

Дешархошца беча идейно - кхетама балха керттера теоретически мухь тlабуж общественни предметаш хьехарашта. Масала, обществоведене преподавателя Д. Ф. Константиновай (юкъерча дешара ГПТУ-4) балха юкъе я дукха формаш; шиъ предмет дика хьехар, гойтара средствеш юкъекхувлар, художественни литературах пайда эцар, музейшка, театрашка, концертки организацешка дешархой кхувлар, тlема а къахьегама а ветеранашца вlашагlкхетараш чакхдахар.

Общественни цикла урокашка политически санхетами хьинари долаш хьалкхебаь Iац кагирхой. Цудухьа идейно-политически кхетам балара эффективность лакхъяра наькъех цаl—хlара урока кхетам балара низ чlоагlбар, предметашта юкъера бувзамаш чlогl а даь дlаоттадар.

Уроко дешар хьехарал совгlа, кхетам а луш хилар хьекъехкаш дола масалаш дукха да.

Масала, урокаш дика пайда луш чакхйоах общеобразовательни предметий преподавателаша Д. Ф. Серебряковас (юкъерча дешара ГПТУ-5), Н. С. Поленовас (юкъерча дешара ГПТУ-3», Н. Г. Бакрадзе (юкъарча дешара ГПТУ-8), кхычар.

Идейно - кхетама балха керттера звено я дешархошта, группашта юкъе социалистически хьь йоаржалр, дешаракхетама, культурно - массови, спортивни болх лерттlа лелабар. Из гlулакх массаза тlахьожам болаш лелабе, из дикагlа вlаштlехьбанкха декхарийла я училищай партийни а, комсомольски а организацеш. Из дика кхетабу городской ТУ-7, ГПТУ-12, городской ТУ-26 общественни организацешка. Цига чакхйоах «Профессех дикагlвар» яха конкурсаш, художественни а технически а кхоллама выставкаш. Шоай балха юкъекхувл эффективнегlа йола балха формаш; ленински чтенеш, практически ленински задакеш, «Гергача истола» тlа революце, тlема, къахьегама ветеранашца, производстве хьалхалаттарашца, республике цlи хезача нахаца вlашагlкхетараш чакхдоах. Йолх беш я лекторски группаш, йоакхо ю гойтара агитаци терхам тlаозаш хилийтара.

Интернациональни а идейно - политически а кхетам луш къона болхлой хьалкхебеча алсамо даакъа тlадуж производствени дешара мастера. Дешача хана а практика йолча хана а мастер декхарийла ва къахьегама тlера болаш, эздий гlулакхаш доахкаш, шоашта тlалатта бехктокхам кхетабеш кагий нахи мехкарийн хьалкхебе. Иштта болх беш ба мастераш Е. М. Тюкаркин (юкъерча дешара ГПТУ-4), В. З. Идрисов (юкъарча дешара ГПТУ-4), кхыбараш.

Баькъа, мастерий а хьехархой а авторитет лакха йоаьча, кагирхошта фу эш, цар фу хьашташ да хоаш боаца воспитателаш болча училищашка, кагирхой дешара тlехьабус, обществана эше дола гlулакхаш леладу, правопорядок телхаю, кхыдола гlалаташ дувлийт.

Болхлой класса тlехье кхеяра бехктокхам айбеннилга кхета а деш, профтехучилищий а цар базови предприятей а партийни организацеш декхарийла я цу кагирхоех лакха говзал йола къона болхлой, коммунистически дог-уйла йола гражданаш хьалкхебеча гlо де, цу гlулакха массаза тlахьожам лоаттабе.

СССР хьань 60 шу дизара хетальча торжественни заседане ше къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара кошкъоста Ю. В. Андропова белгалдаьккхар Советски болхлой класса къамаи отрядаш дегlайоалаяра парте массаза а йоакхо а терко а еш хилар: «Парте, — аьлар из, — массаза а lалаьмате чlоагlа теркам тlаахийтаб советски болхлой класса къамаи отрядаш — вай общества керттера низ дегlакхувлара. Хlьата хьахиннар гуш да. Хlанз эррига союзни республикашка болхлой эггара йоккхагlйола социальни группа я. Цхьабакъда, царех цхьаькрашка болхлой класса состава юкъе дукхагlа хила беза къамаи нах. Укхазара хьадоагlаш да КПСС XXVI съездо оттадаь декхар а — республикашка дахаш мел долча къамех а народностех а квалифицированни болхлой кийчбелга шерден тоадеи дезаш хилар. Из эш экономика дегlайоалаяра. Из лоархlаме да политически а. Эггара хьалха болхлой яраш а йолаш, дукхача къамех нах юкъебола къахьегама коллективаш — уж эггара дикагlа интернациональни уйланца кхетам лураш, СССР халкъий вошал а доттагlал а чlоагlдераш».

Болхлой класса кхоане кхеерашта массала дагалатта дезэ дешаш да уж.

Хlара балха дийнахьа дисциплина тlехдикеи хьадер дукхагlеи хилийта!

■

Дикагlа болча слесарехсборщикех лоархlаш ва Грозненски ремонтно - механически заводе Епифанов Виктор Николаевич. Сменни нормаш 130—140 процент кхоачаш а еш кхье хьалха латташ хиларца белгалваьнна из ше къахьегача механо-сборочни цехе меттал сррига заводе а. Цуи сурт завода Сийлен улга тlа доалл.

Заказ мел чоалхане дар аьнна сихен дикен кхоачашду завода фрезеровщика Четиков Юрий Георгиевича. Нормаш тlехкхоачашъю цо. Къахьегаме хьалха латта методаш Iомаеча школа кулгалхо а ва Юрий Георгиевич.

СУРТАШ ТIА: 1. Епифанов Виктор Николаевич (аьрдехьара аьттехьа) цеха вокхагlйолча мастерица Солмоков Юсифаца кхоачашде дезача заказа хьажлехьа дагаволаш воалл.

2. Хьалхалатта фрезеровщик Ю. Четиков.

И. ПЛИЕВА сурташ.

●

ХЬАЖКIАШ СИХХА ДIАЮВ

Укх бlаьсти доакъера лаьрхlа яраш 1300 гектар гаргга а йолаш шиъ эзар гектара тlатайп-тайпара культураш дlае езеш ба Надтеречни районa «Гвардейский» совхоза кхаш леладераш. Агротехнически бокъонаша дlа ма деххара сихен дикен уж дlайийна яхара, цхьайттаагlча пятилетка кхоалагlча шера цар хьувкъам лакха хилийтера. деррига шоай низаш оарцагlдаьха кхашна къахьегаш боахк уж. 21 апрель хьатlа отташ ялета лаьрхlа 340 гектари доакъар хилийтара 818 гектари дlайийна яьикхай механизаторашa.

Царна юкъе къаьстта хьинар къиенна къахьег звеньевойша Касумов Iаьлас. Мутаев Ахьмада, Межиев Хизара, механизатораша Ваталов Iилсас, Музраев Мовлас, Аюбов Махьмада, Абдурахманов Iумара, Балиев Датайс, кхыбараша. Цхьа ди дlадахийтац цар юкъера лаьрхlача 40—50 процент шоай балха нормаш тlехкхоачаш па еш.

Укх шера ялата лаьрхlа йола 500 гектар хьажкlаш индустриальни технологех хьалкхеяра коллективни подрядагlа къахьегартдолаш кхо звено вlашагlъеллай. Царна кулгалдеш ба Межиев Хизир, Мутаев Ахьмад, Касумов Iаьла. Лаьтташ кийчдаь а баьина, хlанз хьажкlаш дlаювш боахк звеношкара механизатораш. Цар декхар тlайиццад сихен дикен уж дlайийна яха а цар хьувкъам дикка лакхбе а.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

Толамаша хьинар айду

Цхьайттаагlча пятилетка кхоалагlча шера планаши тlайяда социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара шоай беррига теркам тlабахийтаб «Чечнигтазстрой» республикански специализированни треста къахьегамхоша. Промышленни юртбоахамен объекташка газ чуюллаш, газопроводаш йоахкаш дукха балхаш ду тха тресто. Иштта оаха балхаш ду городерча, юрташкарча нах бахача цlеноша газ чуюллаш а.

Кlеогга яц оаха дlадахача шера газ йилла объекташ, квартираш, нах бала юртара цlеноги. Бакъда, со дувца воаллар из даи. Са дувпа безам бар да тха коллективана тахан хьалхашка латтача декхарех. Укх шера тхо 61 километр газопроводаш яха езаш да, царех 41 километр юрташка а йохкаш. Газ чуйилла езаш да тхо 6500 квартире, царех 4000 цlа юрташка бахача наьха да.

Во толамаш даханзар тресто укх шера хьалхарча квартале. Кхоачандаь гlишлонмонтажни балхаш 107.2 процент хилар. 8.5 километр йилла езача 11.5 километр газопроводаш яьхар, царех 10 километр яраш юрташка. Газ чуйиллай 1025 квартире планах 1000 квартира йолаш, царех 539 цlа юрташка бахача наьха да.

Уж толамаш даха тха вlаштlехьдаьлар бригадашта, звеньяшта юкъе социалистически хьь нийса вlаштlехьъяккхарах, цар моральни материальни хьашташта оаха йоагlгlаш йола йоакхо ярах. Хьадеш дола балхаш дикен тlехдикен хиларца белгальяьнна я ерригача тресте цlи хеза йола газосварщика В. Дорошенко бригада. Къахьегама Сийлен шоллагlчен кхоалагlчен ордений кавалер В. Дорошенко ше хlанз къахьегаш ва укх шера октябрь бетта чотагlа. Хlьата цуи бригада сменни нормаш 140—150 процент кхоачашъю. Цу бригадагара хьокхам а эцаш болх беш я Къахьегама Сийлен кхоалагlча степена орден лелаеча Идрисов Iимрава, Темирбулатов Шамхана электросварщикий бригадаш.

Кхачан программа кхоачашъеча а тхоашкара даакъа юкъедахьа гlерт тхо. Цу гlулакха лаьрхlа треста чуйолгlача Сунженски СпецСМУ оаха вlашагlболлаш латт гlойна бола боахам. Хlанз цу гlулакха тхона жа доажаде хьакъоастаяь даьгlенаш а я. Ер шу йистедоалаш тха вlаштlехьдаргда треста болхлой дулхаца lалашбе.

Къахьегамен производственнии дисциплинах лаьца аьлча, белгалдаккха деза укх тlехьарча хана из толхаяь моттиг хиннац аьнпа. Цхьабакъда, 1982 шера 7 саг балхара мукъавалийта везаш хилар тхо, дисциплина телхаеш хилар бахьан долаш. Партийни профсоюзни организацеша дукха къахьег паха юкъе кхетама болх беш, укх шера а бlарччача пятилетка а заданеш ханал хьалха кхоачашъе уж тlахьехаш.

Хь. ЭКАЖЕВ,
«Чечнигтазстрой» треста управляющи.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

ЗIамигача хишта—доккха вахар

Воронежски, Липецки, Тамбовски областий общественносто «ЗIамигача хишта — доккха вахар» яха болхе дlебоаржабара тlахьехаш доладаьчох.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдир, республике цхьабола болх бу lалаши гонахьара гон лорабара законодательствас дlадехараш кхоачашдеш. Хьалдеш да очистни гlирсаш, водооборотни системаш, додача хишна чуха цlендаза дола хиш кlеангагlа хулаш латт, хьунаш дукхагlа дlайогl.

Бакъда, Лакхехьарча Совета Президиума соцам тlа белтал ма дарра, цу хьакъехьа де деза балхаш кхы а дукха да, дlадаха дезаш кхоачамбоацараш а да. Воронежски, Липецки, Тамбовски областий общественносто доладаь гlулакх тlадерзадаь да зlамига хиш лорадара а хин ерригача ресурсах дикагlа пайда эцара а.

Веденски района халкъа депутатий группа халкъа депутатий Советашка, республика берригача къахьегамхошкеи общественностаген кхайкай из патриотически гlулакх хьалаца аьнна.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо тlаийцача соцам тlа хьалхьнад Воронежски, Липецки, Тамбовски областий общественносто «ЗIамигача хишта — доккха вахар» яхача девизагlа болам боаржабе аьнна дlадоладаьр. Къоабалдаьд Нохч - ГIалгIайчен зlамига хиш лорадара юкъе хьинаре даакъа лаца аьнна депутаташка, республика берригача къахьегамхошка Ведески района халкъа депутаташа даь кхайкар. Халкъа депутатий районни, городской, поселкови, юртай, станицай Советий исполнительни комитетаw, Нохч - ГIалгIай АССР министерстваш, ведомстваш декхарийла вьи Воронежски, Липецки, Тамбовски областий общественносто дlадолидаьр дlадоаржадара боагlаш бола организаторски болх бе, хиш лорадара балхаш баха нах шерра юкъе а озаш вlаштlехьдаха а чакхдаха а ма могга гlо де, зlамига хиш тоадара общественносто даакъа а лоацаш кхаст-кхаста мехсамкаш де.

Халкъа депутатий районни, городской Советий исполнительни комитеташта, НГIАССР хин боахама министерствана, Терски территориальни бассейнови управленена тlадилдад, зlамига хиш долча йоацага юхе лаьтте аха, дикаи хьайбай фермай лагераш, удобренешта, ядохимикаташта складаш, стоянка е, автомашинаш йила бокъо ца луш йола условеш чlоагlа лелаелга lалашде.

Лакхехьарча Совета Президиумо республика Министрий Совета, lалам лорадарах lадама ресурсаех дикагlа пайда эцаран йолча НГIАССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссена, lалам лорадара республикански Общества тlадиллад зlамига хиш лорадара хьакъехьа директивни органаша дlадехар кхоачашдара тlахьожам лоаттабе аьнна.

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюрос аргlанарча заседане ладийгlар «Карл Маркса хlанзара замел — машары социальни прогресси бахьан лоаттабу къовсам» яхача Берлине хиннача дунен халкъашта юкъерча Iилман конференце КПСС делегаце баьча балхах болча хоамага. Белгалдир, конференце къьгта хьахьекхар марксистско-ленински теори, из теори практике чакхйоахача реальни социализма лоархlам вахара низ болаш йолга, социализман машара тlехьа лоаттабеча къовсамен бувзам хадаргбоацаш болга, коммунистически боламен къамаи социальни кортамукъалени тайп-тайпарча боламийн интернациональни бартахьоагlо лоархlаме йолга.

Укх шера 18 апреле хиннача союзни республикай Компартей ЦК, парте крайкомий, обкомий хьалхарча секретарий совещание оттадаь декхараш кхоачешдара КПСС ЦК Политбюрос къоастадир мехка юртбоахам дlахо дегlабоалабара цхьадола дешаш. Къоабалдир укх шера ялат чуэцилга, юртбоахама продукташи доакъарапи кийчделга lалашдара, 1983—1984 шш. lан вамалакъа хьайбаш дика леладира ккы тlа а де деза гlулакхаш.

1984—1985 шш. тракторашн юртбоахама машинаци ена Министерства предприятешка юртбоахама машинай цхьадола тайпаш хьадара ниалаш хьаделга сихдаран уж дукхагlа арахецарая де деза гlулакхаш белгалдаьд. Дийцад юрташкарча юкъардешара школайи профтехучилищайи дешархой къахьега Iомабелга, хьалкхебелга, профессиональни ориентаци алга тоадера, цар арахецараш юртбоахама производстве дlачlоагlбара дош.

КПСС ЦК Политбюро дийцад Забайкальни Гlьнарча Малхбоалени районашнара доагора-энергетически база 1983—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца йолча хана а дlахо дегlайоалаяра дош.

КПСС ЦК Политбюрос къоабалйир Ленински комсомола цlерагlча автомобильни заводе автомобилаш ела даьнже карагlдаьпача дикагlча хlамай вlийлен тlа легковой автомобила керда модели цуи модификацеши хьаю производство вlашагlйоллара йола СССР Министрий Совета предложени.

КПСС ЦК Политбюро заседане иштта дийцар мехка чурча вахара а арахьарча политика а хьакъехьара цхьадола дешаш.

Кремле хинна торжественни заседани

Дерригача лаьттан тlарча халкъашта машари прогресси яхьаш ба даим бахаш бола, вай хана революционни байрах хинна дlаэтта бола ленински хьехам. Ленина — уйланчан революционерен lалаьмате йоккхача фигура цуи идеяшен гlулакхашен белгалдаьд дерригача адамлен вахаре хаьдда гола тохар.

Марксизм - ленинизм дунен пролетариата, империализма духьала къовсам лоаттабеча, керда вахар хьадеча берригача наькъа котдувлаш дола герз хиннад, долаш да, хургдолаш а да Ленина белгалдаьча наькъаца даим нийсду советски наха шоай гlулакхаши планаши. Баьчча васкеташта тешаме хилар Коммунистически парте, КПСС Центральни Комитета дерригача балхах доаллаш да.

Чlоагlа политически къахьегамен хьинар айденнача хьале накъабенаб вай мохк В. И. Ленин ваьча дийнахьа дениз 113 шу дизара. КПСС XXVI съездо белгалдаьраш кхоачаш а деш советски наькха чlоагlа дегаш айду Ильича даим дахаргдолча гlулакхаша. Хlьата тахан вай къаьстта чlоагlа теркам тlабахийтаб дунена революционни хуьцам бара болча халкъа лоархlама хьакъехьарча ленински уйлашта.

22 апреле съездий Кремлевски Дворецe хилар В. И. Ленин ваьча дийнахьа дениз 113 шу дизара хеталь торжественни заседани. Укхаза гулбеннабар Москверен Подмосковьерен производстве хьалхалаттараш, КПСС ветераныш, партийни, советски, общественни организацей викалаш, Iилман культуран деятелаш, советски Гераашцарча Низий бlухой. Укхаза ба кхыча мехкашнара дипломаташ, доазол арахьара хьаший.

Укхаза ба — СССР Лакхехьарча Совета Президиумен СССР Министрий Советен Председателий заместителаш, СССР министраш, КПСС МГК-ан МК-ан секретараш, ленински парте ветеранаш, цlи хеза бола промышленносте, юрта боахаме къахьегаш бараш; бовзаш бола Iилманхой, литературан искусствен деятелаш, общественни организацей викалаш.

Торжественни заседани хьайиллар КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС МГК хьалхарча секретара **В. В. Гришина**.

Съездий Кремлевски Дворецe торжественно ек Советски Союза гимн.

«Ленинизм — дийна творчески хьехам, де дезачуша кулгалду нийса къулба» яха доклад йир КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара **М. С. Горбачева**.

Докладага чlоагlа теркам тlабахийта ла а дийтlар дlаьхдаь тlоараш тохаш из дукхаза юкъагlа а яьхар.

Торжественни заседане даакъа лоацараша ура а гlайтта чlоагlа дегаш айденна болаш даьккхар «Интернационал».

Цул тlехьагlа хилар цlейна хетадаь доккха концерт.

(ТАСС).

Грозне хинна торжественни заседани

Самардийнахьа республикански театрально - концертни зале хилар Владимир Ильич Ленин ваь 113 шу дизара хеталь торжественни заседани.

Президиуме — КПСС ЦК член, КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхара секретарь А. В. Власов, НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Бонов, КПСС обкома секретараш М. О. Бузуртанов, В. И. Дмитриенко, Д. Г. Завгаев, КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. И. Семенов, НГIАССР Министрий Совета председатела хьалхара заместитель С. Н. Кожуховский, республика а Грозне а кхыбола кулгалду болхлой, партен къахьегамен ветеранаш, производстве хьалхалаттараш.

Берригаш а раьза а болаш сийлен президиуме хорж КПСС ЦК Генеральни секретарь керте латта КПСС ЦК Политбюро.

В. И. Ленин ваь 113 шу дизарех доклад йир КПСС Нохч - ГIалгIай обкома секретара М. О. Бузуртанова.

Торжественни заседане хиннараштa концерт оттадир.

ЦАI ДОЛА ПОЛИТДИ

21 апреле республике чакхдаьккхар цаl дола политди.

Къахьегама коллективашка, нах бахача моттигашка къамаьлаш дир парте обкома докладчикаша — бехктокхамерча партийни, профсоюзни, комсомольски болхлоше, министерствайи, ведомствайи кулгалхоша, КПСС горкомий, райкомий докладчикаша.

Цар къамаьлаш хетадаьдар «Ленина гlулакх дахаш а котдувлаш а да» яхача темага (В. И. Ленин ваь 113 шу дизарга).

Къамаьлаш даьчар белгалдир, Ленина хьийхача наькъагlа долаш советски халкъо хьаьй кердача строя хlама хьакхолла низаш дизза гучадувла дегlаена социалистически общество. Советски халкъий вежарий дезале тоаенна, доъенна дlаэттай вай Нохч - ГIалгIайче а. Советски Iаьдала шерашка экономикен культурен дегlайоалаеча бlарга ца яйнача лакхаленашка кхаьчай из.

Ленина васкеташ кховчашдеш Коммунистически парте низаш тlаухийт актуальни денхараш кхоачашдара, коммунизм хьалъеча доккхий толамаш дахара къахьегамхой оарцагlбоах. Тахан ленински, коммунистически хьисапе дакнлага, болх белга, къовсам лоаттабелга — из КПСС XXVI съезда, КПСС ЦК майски ноябрьски (1982 ш.) Пленумий решенеш кхоачашъяра тlехьа къовсам лоаттабелга.

ЦХЬАН МУГІАРЕ А ЛАТТАШ — ДЕ ЛЕРХІАЧУНГА!

1983 шера хьалхарча квартале Къулбаседа Кавказа вежарашха йолча автономни республикашта юкъе яьржа хиннача социалистически яхьа итогаш яьй

КПСС XXVI съезда, КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленуми решенеш кхочуш а еш, шерра социалистически яхь йоржанбча Къулбаседа Кавказа вежарашха йолча автономни республикаша 1983 шера цхьоалгІа кварталерда къахьегама толамаш даьхад экономически социальни догІнахара дахъе, толаме кхочушъьйй ерриге шерт-тера заданеш.

Арахеца продукци дукхагІа хилийтара, юкъарча производства эффективность лакхъяра, ма могга дикагІа мате-риальни къахьегамен ресурсех пайда а ийбеш, уж кхоь беш дІасхийтера, къахьегама дисциплина чІогІъяре, болхамассе а участнашка бехктохкам айбара тІадерзадаь балхам даьд производственни коллективаша.

Іалалдате чІогІа къахьегамен политически хьинар айдина болам болх бир автономни республикаш Лени-ски коммунистически субботник долча дийнахь. Сийлелданакъабоьх ЦхьоалгІча майна. Кердача къахьегама тола-машца аз цІей белгал а доаккхаш, хІера республика а нютта бІарчача шеха а экономически потенциал догІа-йоалвеча шоаш дииза дакъа ловцаргхилярах деган тийша ба уж.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

1983 шера хьалхарча итогаша къьгга хьахьокх ерригача автономни республикай индустре болхлоша плановни заданеш толаме кхоачашъь ца Іеш уж тІехкхоачашъьльга. Продукци маьхала яккхара, нормативно - цІена продукци арахецара, къахьегама овсарле лакхъяра, дукхагІйола изделеш арахецара, кхыдолча техникно - экономически хьокхамий хьалхарча квартала плаи тІехкхоачашъьйй.

Автономни республикай индустре къахьегамхошкара планагІа лаьрхІачул совгІа мехнага дІанхаьчай итташ миллионаш сомий маьха тайп - тайпара продукци. Мехидаьттеи газа, электроэнерги яккхара, металл, машинаш, оборудовани, прибораш, кога гІирс, мебель, халиъа яша кхыдолй товараш арахецара квартала план толаме кхоачашъьйй.

Нормативно - цІена продукци арахецарга хьежжа мах беча нердача хьалашка яьйна болх беча предприятеша дика къахьегама толамаш даьхад.

Къахьегама коллективай корттера хьокхам ба производства эффективность ма могга лакхъяр. Къахьегама дисциплина чІогІъярах, массе а участкашкара бехктохкам айбарах заводай, фабрикий, промыслай коллективий торо хилар къахьегама овсарле лакхъе. арахецача продукцега дІадодар лохде. Нохч - ГІалгІайчен Дагестански АССР-ен промышленносте ерригa тІа мел кхийтта продукци арахийцай къахьегама овсарле лакхъяра чотагІа. Отчетни даннеша хьахьокхаш ма хилара цу даькъе дика толамаш даьхад Къулбаседа - ХІирийн Дагестански АССР индустре болхлоша. Цхьабакъда, цхьайолча предприятешка, участкашка овсаре къахьегаш болх баьбац. Нолаш йолча торонех кхоачамболлаш пайда эцац, цхьайолча предприятеша кхоачашъяьяц 1983 шора хьалхарча квартале продукци маьхала яккхарен къахьегама овсарле лакхъярен заданеш, царна тІадисар пачхаьалкхен денхар. БоагІача боарамагІа болх ца бар, производственни мощносташ йиза кара ца ерзаяр, производство ма котта віаштІехьа ца яккхар, къахьегама дисциплина лоха хилар — уж дерригаш а Іаткъаш да предприятей балха тІа. Оттаьча ассортиментах продукци арахецара, товарий дикала, къаьстта халкъа эшача товарий дикала. заданеш кхоачашъь дукхача предприятей коллективаша. Уж кхоачамбоацараш дІадахара тІадерзале леза шоай дерриге низаш берригача болхлоша, специалисташа, ерригача участий къахьегама коллективаша.

Автономни республикай индустре болхлой сийлен денхар да 1983 шера хьалхарча квартале шоаш даьхача къахьегама толамех кхоачамбаь ца Іеш, уж тІа-тІа тоадар, хьинаре къа а хьегаш цхьайтталагІча пятилетка кхоалагІча шерара ерригa плановни заданеш тІанийца социалистически денхараш толаме кхоачашдар.

Промышленносто 1983 шера хьалхарча квартала план кхоачашъяр

(проценташца)

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къулбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Продукци маьхала яккхара план кхоачашъяр	101,2	100,5	101,7	104,2
ДІадахача шера хьалхарча кварталаца нийсдича товарни продукци догІаахар	101,2	102,8	108,9	108,0
Къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъяр	101,0	100,6	102,1	102,0
ДІадахача шера хьалхарча кварталаца нийсдича къахьегама овсарле догІаяр	101,4	101,7	102,4	108,0
Промышленни предприятеш	149	141	129	198
Царех продукци маьхала яккхара план кхоачаш ца ераш	4	9	10	5

КАПИТАЛЬНИ ГІИШЛОШ ХЬАЛЪЯР

1983 шера хьалхарча квартале соахка цу юкъа даьрел дукхагІа гІишлош - монтажни балхаш а даь, дукхача хьокхамий плановни заданеш тІехкхоачашъьйй автономни республикай гІишлон организацей болхлоша, из хьахиннад гІишлош хьал мел еча участкашкара гІишлош балхаш дикагІа віаштІехьдахарах, къахьегама дисциплина чІогІъярах. Из къьгга хьахьокх ерригача автономни республикашкарча гІишлоншхоша къахьегама овсарле лакхъяр.

ГІишлоншхоша чІогІа йоакхо яьй наха чубаха цІенош хьалдара планаш кхоачашъяра. Цу даькъерча хьокхамех толаме лоархІебаьб Нохч - ГІалгІайчен Черсий - Балкхаройн АССР гІишлон организацей гІишлонхой.

Цхьабакъда, 1983 шера хьалхарча квартала итогаша хьахьокхачох гІишлон организацей балха тІа хІанз а тІехьа цхьадола кхоачамбоацараш долаш да. Дукхача подрядни организацеша биззa цайда ийбац шоашта хьахьожаьйча капитальни вложенеех, кІезига яц гІишлон балхаш во даьд яхаш еш йола претензеш, кхоачашъяц къахьегама овсарле лакхъяра планаш. Уж кхоачамбоацараш дІадахара автономни республикай гІишлонхоша де дезар да иккы а хьинарегІа къахьегар, оттаьча ханей лакха дикал йолаш объекташ дІателар.

ШоллагІча а дІахорча а кварталашка гІишлонхой денхар да цхьоалгІча квартале план кхоачаш ца еш тІадика денхараш тІера дІадахар, цхьайтталагІча пятилетка кхоалагІча шера гІишлош хьалъяра программа толаме кхоачашъяр.

Капитальни гІишлош хьалъяра 1983 шера хьалхарча квартала план кхоачашъяр

(проценташца)

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къулбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Пачхаьалкхен капитальни вложеней лимитах пайда эцар	99	92,9	98	89
Соахка цу юкъа пайда айпачунца нийсдича	111	109,3	109	109
Шоай низаца подрядни балхаш дара квартале план кхоачашъяр	104	98,0	99,4	100,8
Наха чубаха цІеноеш дІадалара план кхоачашъяр	143	65,6	126	32
Соахка цу юкъа дІадениарешца нийсдича	6,8-зза	56,1	4-зза	63
Къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъяр	100,5	95,7	93,8	94
Соахка цу юкъа хинначунца нийсдича	103	102,2	101,1	106

ЮРТА БОАХАМ

1983 шера цхьоалагІча квартале автономни республикай къахьегамхоша шоай низаш тІадерзадаьдар Кхачан программа кхоачашъяра, доахан дика Іаттара дахара, е йоагІача бесса кийчо а яь, лакхача агротехнически боарамe бІаьстан юкъе юв культураш дІаера. Массе а йолча районашка а республикашка а болх бе йолаенна агропромышленни комплекса керда органаш — агропромышленни объединенеш. Цо дикагІа віаштІехьдалийтад техника, дІадувш дола фу, бІаьстан юкъе товсаш йола удобренеш кийтъе, лоацача хана дІайийна яьхай бІаьстан юкъе хьалха дІаювш йола культураш, сихха дІаювш латт бІаьсти тІехьаювш йола культураш а — товараш, хьажкІаш, баьцадараш. Юкъарча доахана мел эшаш доле доакъар Іалацдаьдар, из бахьан долаш дукхагІа ийар хьайбай продукташ.

Ерригача автономни республикай колхозашкен совхозашкен 1983 шера лаькха шуре дукхагІа хилар 1982 шера хьалхарча квартале яькхачул, деттача доахана продуктивность а лакхъелар. Нохч - ГІалгІайчен, Черсий - Балкхарой, Дагестански АССР птицефермай болхлоша дукхагІа хилийтар котамий фуаш а.

Хьайбаш кхоабераша хьинар кхо ца деш къахьегарах хьайбай продукци йоккхара, доахан, коа тІара оалхазараш, шурен фуаши йоxнара 1983 шера хьалхарча квартала план (Дагестански АССР-гара дІаийкхача) кхоачашъьйй ерригача автономни республикашка. Дикина дукхагІа хиннад дехна доахан, коа тІара оалхазараш, фуаш. Хьайбай фермашка доахан ца дойтара дукхагІа йоакхо а еш, лакхнир шар продуктивность. Автономни республикашкарча дукхача колхозашкен совхозашкен соахка хьалхарча квартале дайнарел дикка кІезагленнад доаш дола доадам. Автономни республикай хьайбеш лелаяерашта хьалашка латташ дола денхараш доккхийн бехктохкамеш да. ахкан памалахь даьгІенашкарча баьцех, дІанийшча баьцех ма хулла дикагІа пайда эца беза, ма могга лакхъе еза хьайбай продуктивность — дулх тІадеттадолийташ, шура дукхагІа йоахаш, Іалаште деза ерригa тайпа хьайбай продукташ йоккхара хьалхарча ах шерен бІарчача шерен планаш кхоачашъелга. Алархой сийлен денхар да лоацача ханен лакхача агротехнически боарамен бІаьсттан юкъе юв культураш дІайийна яхар, царна де доагІаш доле доал дар, дика хьийкъа алат чудара йола лард йоллар.

Хьайбай продукташ кийчъяра 1983 шера хьалхарча квартала план кхоачашъяр

(проценташца)

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къулбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Доахан коа тІара оалхазараш	113	104	107	107
Шура	103	100,6	100,4	102
Фуаш	119	103	100	99,2

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къулбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Соахка хьалхарча квартале кийчъьйча хьайбай продукцеца нийсдича				
Доахан коа тІара оалхазараш	168	104	94	104
Шура	112	103	102	105
Фуаш	139	100	97	100,8

Колхозашка, совхозашка 1983 шера хьалхарча квартале хьайбай продукци яккхар

(проценташца)

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къулбаседа-ХІирий АССР	Балкхарой-Черсий АССР	Дагестански АССР
Соахка цу юкъа дьаккхачунца нийсдича дьаькха дулх	148	86	96	99
Соахка цу юкъа дьаккхачунца нийсдича ерригa яьккха шура	106	102	101	101
ХІара хкоабача Іаттагара яьккха шура, килограмм	418	589	301	348
Соахка цу юкъа гулдаьрашца нийсдича хІара кхозлагІча тІехьаре гулдаь фуаш	120	83	104	103

ТОРГОВЛИ

Доккхийн бехктохкамеш денхараш хьалашка латт торговле болхлошта белеча наха гІулахх дечa цу лоархІамеча даькъа. Автономни республикай городашкен юрташкен шерлуш латт торговли сеть, болх бе йоаййолайт керда тиккаш, столовеш, дукха балхаш ду цу лостамагІа юрташка.

Цхьабакъда, цхьадолча культурно - бытовой гІулакхаштен коа-картен эшача товарий хьалъехьара тІа-тІа догІаухаш дола бахача наьха хьашташ хІанз а тІехьа дииза кхоачашдеш дац, эсала лел моттигера ресурсаш товарооборота юкъехкуьелга.

Хила ма езара лакха яц кІаьрхошта гІулакх дара культура а.

Уж кхоачамбоацараш дІадахара тІадерзадаь хила деза торговле болхлой низаш.

Товарооборота 1983 шера хьалхарча квартала план кхоачашъяр

(проценташца)

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къулбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Пачхаьалкхен кооперативни торговле розничный товарооборота план кхоачашъяр — ерригa а:	99,0	98,9	99,2	99,6
цу даькъе: Розничный товарооборот	99,0	99,2	99,2	99,4
Юкъарча кхачен товарооборот	99,6	96,7	99,2	101

БЫТА СЛУЖБА

Автономни республикай быта служба болхлоша толаме кхоачаш тІехкхоачашъ яьй бытовой гІулакхаш дара 1983 шера хьалхарча квартала план. Даь дола бытовой гІулакхаш дикох дукхагІа хиннад 1982 шера хьалхарча квартале даьрел. Дукха мероприятеш чакхйоах быта служба предприятей балха режим эргаьлнийа тоаяра тІадерзаь, из да бахача наьха хьашт долаш дар а.

Цхьабакъда, бахача наха бытовой гІулакхаш дела, къаьстта юрташка бахача наха, хІанз а тІехьа кхоачамболлаш дац. ХІара сага дІалаьрхІача цхьайолча нах бахача пунктошка кІезага да деш доле бытовой гІулакхаш, тоаe езаш я бытовой гІулакхаш дечара культура а.

Бахача наха бытовой гІулакхаш дара 1983 шера хьалхарча квартала план кхоачашъяр.

(проценташца)

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къулбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Шу доладелча дола бытовой гІулакхаш дара юкъара план кхоачашъяр — ерригa а:	102	101,6	102	102
Соахка цу юкъа даьрашца нийсдича даь бытовой гІулакхаш	103	105,8	107	111
цу даькъе: Юрташка даьраш	99,0	105,5	103	112

Хьаьнеле къа а хьегаш, [illegible] ла денхараш даим дииза кхоачашдеш хилар да Грозненски трамвайно - троллейбусни управленерча дукхача болхлоша чІогІа лоархІаш я трамвая водитель, коммунистически къахьегама ударник Барахоева Людмила. Шийбалхах тІехдика кхеташ йола из массейа а социалистически яхье хьалхалаттарашта юкъе йолаш хьайоагІа. Шийопыт, дикагІйола балха методаш дІайовзийташ, кхетам луш хьалкхебу цо къона трамвайщикаш. ХІанз цо Іоманбеш бола трамвая водителаш З. Битиева Х. Хаиновн шоай профессех дика кхеташ боагІа. Предприятерча кагирхой хьехамчех эттара дикагІа лоархІачарех я Барахоева Людмила.

Ше хьинаре къа а хьегаш, дика толамаш дахарах кхоачамбаь Іаш яц из. Шийхьинар кхо ца деш дииза дакъа лоац цо юкъерча балха тІа а. Ленински райсовета халкъа депутата денхараш цІена кхоачаш а деш, шийна харжархоша тІакхухьаш доладешаш сиха къестадайт цо.

СУРТА ТІА: Л. Барахоева (аьрдехьа) трамвай лехка Іомалуш йолча З. Битиевица къамьял деш я.

В. ДЗИСЯКА сурт.

Іан замалахьа баьцадаараш кхеде йиш йолаш массехгектар теплицаш я «Чечингрплодоовощхоз» яхача объединенена чуйодаш йолча «Тепличный» совхоза.

Соахкарчул дукха дукхагІа баьцадаараш кхеде денхар тІанийцад цун къахьегамхоша. Цох дика лоархІабу уж. Укх шера цхьоалагІча квартала планагІа яха йоагІараш 72 тонн йолаш нарсаш яьхай 120 тонн, планагІа йоацаш 6.5 тонн хоха буца 1 тонн баьций салати а кхедаьд.

Коллективе яьржача социалистически яхье эттара дикагІа къахьег 112 тонн нарсаш гульъча Андреева Таисия Михайловнас кулгалдеча № 1 йолча бригада. Цун болхлоех цхьа саг вац балха норма дика тІехкхоачаш ца еш. ХІаьта къаьстта белгалъьяннийй Садулаева Зина. Пхийтта шу совгІа ха я цу хьинар долча болхлочо цу совхозе дика толамаш доахаш къахьега. Эггара дукхагІа нарсаш яьхай цо ше Іуналг деча даькъа тІара укх шера цхьоалагІча квартале а.

СУРТА ТІА: «Тепличный» совхоза дикагІйола болхло Садулаева Зина.

Н. ОКАРОВА сурт.

Н. Анисимова цІерагІча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода № 43—3 йолча установка коллективе дукха технологаш ба хаддаза технологически режим нийса а лелаеш, даим социалистически яхье хьалха латташ. Царех я оператор, коммунистически къахьегама ударник Романова Галина. Шийбехкагіа цо балха тІа хьовзам хилийта цхьа моттиг нийслац. ТІехдика мара хилац нийчъеш йола продукци а.

СУРТА ТІА: къона оператор Г. Романова.

В. ДЗИСЯКА сурт.

1983 шера I квартале промышленни продукци маьхалъяккхара план кхоачашъяр (проц.)

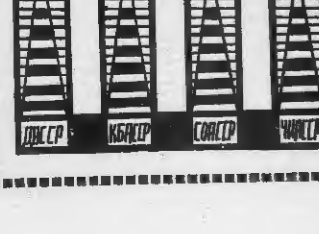

1983 шера I кв. капитальни гІишлош еча пачхаьалкхен капиталовложеней лимитах пайда эцар (проц.)

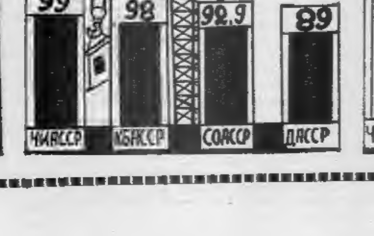

Колхозашкен совхозашкен 1983 шера I квартале хьайбай продукци яккхар (дІадахача шера цу ханаца нийсдича дулх доаккхилга проценташца)

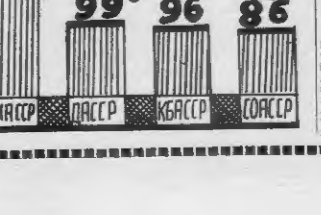

В. И. ЛЕНИНИ ВАЙ ХАИ

Укх шера дахкий 80 шу дуъ КПСС, адамлен исторе аггара хьалхара кердача тайпара йола пролетарски парти хьаь. В. И. Ленин ва из парти хьаьэр а цуй вождь хиннер а. К. Марксеи Ф. Энгельсеи гӀоравьнна учения хиина из кӀоаргга кхетабь Ӏийнавац цар хьехам, цо из дӀахо дегӀабоалабаьб. ХХ бӀаьшере халкъаша мукъадовлара лоаттабеча къовсама опыт юкъараерзара кӀийлен тӀа латтача кердача ъыводаьца бӀаьхийбаьб.

Болхлой класса революционни теори дегӀаахара ленински этап хьакъоастае йиш йолаш яц цун цул хьалхарча юкъарчал доацаш Маркса цӀерах йоаздена хиннача юкъах. Ленинизм из марксизмана тӀатеха хӀама, цуи интерпретаци яц, дӀахо яхаш а вай замагӀа кхоане бахьан болх беш а йола марксизм ше я.

Цун гуччахьарга а къайлагӀча а моастагӀаша ленинизм марксизмах дӀакъоастае гӀерташ леладераш, хӀанзарча ханара буржуазик общество К. Марксеи Ф. Энгельси дийна хиннача ханарча капитализмана юхе принципиальни башхалонаш йолаш а цунна тарайоаеш а хиларах нах тешабе гӀертар. е хьаддача исторически замашта е хьаддача мехкашта мара мегаргйоаца социализма моделаш хьае гӀертар санна даьсса я хьабала пайда боацаш а хӀама да.

Марксизм-ленинизм универсальни я, из универсальни я цу е вокх замагӀа, цу е вокх мехка дегӀаахара степенах е познане процессашиш тайпара хиларах тийша дола дунен тӀа долаш дола объективни истина хьахьокхаш йола моллагӀа Ӏилман концепци шин даькъа универсальни хуллача тайпара.

Марксизма - ленинизма хьаделлаш дола объективни истина латт Ӏоткъам тӀалоаттаберийн Ӏоткъама кӀал латтарийн, эксплуататорийн эксплуатацена кӀал латтарийн, массе оагӀорахьарча адама прогресса духьала барийн ва хьаллоацарийн хьаштaшта юкъе машар хила йиш йоацаш хиларах. Марксизма-ленинизма шийна чулацам наьха чот йоацаш дукхача ноахалаша диканте дахьа дог. Цо гойт хӀара сага, из моллагӀа ди лелабеш, моллагӀча расах, къамах е социальни группана чувоагӀаш вале а, из ше санна, беррига нах а, нраз долаш болча хьалашка мара хила йиш йоацача ираве ваьхарга бода никъ. К. Маркс, Ф. Энгельс, В. И. Ленин дийнаб исторена чухь эггара сий долашагӀа а боккхагӀа а бола гуманисташ. Иштта, дикла гуманистически характер йолаш ба цар хьехам а. Бахьан довцаш дац, халкъа хьаштa лоархӀаш боацараш, шоай гӀулакхаш наха гӀайгӀен бален тӀа а уттабеш, уж чу а лоаттабеш товде гӀертараш из гоама йолаш а цуица моастагӀал долаш а хилар.

Марксизмана лард еллараш баьхаб беррига къахьегамхоша мукъабовлара лоаттабеча къовсама керте латта езаш йола пролетариат, низ-Ӏоткъам тӀалоаттабераште духьаларча хоедам беш болча къовсама духьала низаш гулдеш мара ца хиннача хана. Капитализм — тӀеххьара эксплуататорски строй — дегӀахкай цу хана тӀа-тӀа низ болаш а шиӣ влиянена кӀал уттадеш дола керда халкъаш тӀа-тӀа совдоахаш а.

Ленина дӀаболабаьб шиӣ революционни болх ХХ бӀаьшере тӀакхоачаш латташ, капитализм йохен социализм котйоален ха хиина дӀаэтте керда историческа зама дӀайолаеннача юххье. Маркса хьехам ларде а лувцаш цо белгалдаьхар хӀанз а латташ йолча Ӏаьржа доагӀа хий санна хьанхача, хувцалуш латтача замагӀа болхлой классо а берригча къахьегамхоша а лоаттабеча къовсама хьадда дола наькъаш.

ХХ бӀаьшерен революционни практикана ленинизма эггаре хьалха юкъелихьа хӀама хилар строене а политика а кӀийле К. Марксеи Ф. Энгельсеи кулгал даьча революционни болхлой организацей дегаш урауттадьраш санна йолча принципех латташ йола большевикий коммунистий парти хьаьрах. Парте хьакъехьарча ленински концепцех хилар оппортунистически харцахьа аьха хиина марксизм хьаьраша отталь пролетарски партех йола идеяш юхаметтаоттаяри дӀахо дегӀайоалаяри. Бахьан доацаш дац ХХ бӀаьшере дунен халкъашта юкъерча берригча революционни болхлой боламе чӀоагӀъейна дӀаэттар духьал наха низаш дечен Ӏазап лоаттадечеи дунеина духьала латташ йола ленински кепера йола тӀом булургбола авангардни парти хилар. Цунна духьала латт болхлой класса цу наькъаца буржуазе идеологически а политически а влиянена кӀал оттае гӀерташ болча марксизма-гуччахьарча моастагӀаша е ревизионисташа хьеш йола реформистски, оппортунистически кепера партеш. Марксизмаца-ленинизмаца цхьанкха юкъара хӀама долаш дац боккъонца йола къахьегамхой авангард а хинна дӀаоттадургйоаца заговорчески организацешта ставка еш болча аьрдехьарча элементаша леладу гӀулакхаш а.

Болхлой класса революционни парте керттера белгалонийрхӀай Ленина юха ца йоалаш къахьегамхой хьаштaш кхоачашдулургдолаш хилар, цар лоаттабу къовсам социалистически революци котъяларген йиза социальни кийсхо йола общество, вешта аьлча коммунизм, хьалъярга кхоачабе кийча а хоаш я хилар. Цу тайпарча парте идеал лерхӀар цо. хӀара саг цу субъективно де даганхоабача дикагӀа дарашка а общественни прогресса объективни эшарашка а хьежжа варгӀатен гармоничнни дегӀаахара духьале еш мел дар дӀа а даьккха адамле мукъаяккхара шоай вахар дӀаденачa халкъа турпалий тоабах. Ленин кӀоаргга тешаш хиннав халкъа талантахи дарованехи, из дог тийша хиннав революционни къовсама процесс латтача хана цо шиӣ мугӀарашта юкъера кхоачамболлаш вай замаи хьакъал, сий, эздел хиина дӀаоттадургбола къовсамхой белгалбергхиларах.

80 шу хьалха кхотабеннаб Ленина гонахьа хьалхарча эзар сагах лаьтта шоай вахар кхоерддоацаш бола тӀемахой - коммунисташ. 1917 шера, Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хиннача хана 350 эзар саг совгӀа хиннаб уж. ХӀанз КПСС мугӀарашта юкъе ва 18 миллион саг. Иттаж миллионаш бола коммунисташ ба тахан ерригача континенташ тӀа къовсам лоаттабеш. Хьинаре болх беш я компартеш дунен тӀарча 94 мехка. Царца чӀоагӀа буввам а болаш балхаш деш я итташ йола революционно - демократически хьийолен прогрессивни партеши организацеш. Марксизма-ленинизма байракха кӀал дахаш а къовсам лоаттабеш а да дунен социалистически доттагӀлен мехкий, кхьча социалистически пачхьалкхений, социалистически ориентаци кхайкаьча дукхача дегӀаухача мехкий халкъаш. 30 кӀезигагӀа доацача мехкий Ӏаьдала керте латта партеш я официально шоай идеологи политикан эггара лоархӀамегӀара кӀийле марксизмах-ленинизмах лерхӀаш. 1 миллиарди 750 миллиони нах баха мехкаш да социалистически дегӀаахара никъ лаьца е цу новкъа доллаш. БӀаьш миллионаш бола нах ба кхьча мехкашка шоеш нховнега, машарга, социальни прогрессага доахаш бола цӀог социализмана дувзаш. Социализмах долча Ӏилмах — марксизмах-ленинизмах — хьогге а хиннаб вай ханара эггара йоккхагӀа влияни йолаш бола идеологически политически низ.

КПСС тешаме я ше хьаьчуни баьчан заветашта. Социализмага низ болар теркал а деш, дегӀаена социалистически общество дӀахо эрганьккха тоаяра. советски наьха вахара материальни культурни боарам кхы а лакхбелга Ӏалашдара тӀеерзаль йола кӀоаргга реалистически политика чаккйоах ленински парте. КПСС чурча политически балха юкъмоттиге латт саг, цунна эшарий. цун кхоанен йоахо яр.

Из хӀама да советски коммунистий аракьвоа политически деятельноста керттердар а. Ленина шеко хила йиш йоацаш дӀагойтад, нах боккъонца тӀема кхерама. сихдаь герз хьадара, империализма мехкаш дӀалувцара кхерама, диктата кӀалхара боахалургбар духьал социализм мара цахилар. Дерригача халкъашта машар лоаттабар, царна юкъе дикача лоалахой гӀулакхаш хулийтилга, цар вӀаши гӀо деллга, кхьча паччахьалкхений хьаштaш лархӀар. дунен халкъашта юкъе право нийса леладр — Ленина отталь уж ерригa а кхьйоле а арахьарча политика принципаш йиза кхоачашъю КПСС.

Лаьттан букъа тӀарча дерригача прогрессивни низаца империализманен гегемонизманен духьала. герз дӀадаккхара, кхокхам лохбара, халкъаша машаре цхьан гӀулакхаш леладелга вӀаштӀехьданкхара лоаттабеча къовсама авангарде латт ленински парти. 1982 шера декабрь бетта Москве хиннача торжественни заседане шеьча «СССР кхоллазтъа шу» дизарах йолча доклада тӀа КПСС ЦК Генеральни секретара Ю. В. Андропова укх тайпара дийцар КПСС дунен халкъашта юкъерча гӀулакхий нурсах: «Вай тӀехьа да планета тӀарча дерригача халкъаша шоашта массанена а болча пайдана а дерригача адамашта йолча тӀойленна а шерра. беркат долаш дола, диктата наькха гӀулакхаштa юкъегӀертилген юкъе а доацаш цхьан гӀулакхаш леладара. Советски Союзо дерригa шиӣ де дезаш мелдар дергда, хӀанзарча а тӀехьа тӀайоагӀача а ноахалашта сатийнен маьшеш кхоане Ӏалашъяра. Из де лаьрхӀа я вай политика, хӀаьта вай цунна тӀера а даргдац».

Всеволод ИВАНОВ,
историческа Ӏилмай доктор, профессор. (АПН).

ОФИЦИАЛЬНИ ОТДЕЛ

ДУКХАГӀА ХИЛИЙТА ДОАКЪАРАШ

Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совето Назрановски района совхозашка доакъараш дукхагӀа кийчдара а уж дикагӀа хилийтара а дош дийца цу хьакъехьа сецам тӀаийцаб. Сецам тӀа белгалдаьккхад, районе цхьадола балхаш двьд доакъар кийчделта отраслевой хьисап долаш хилийтара. ВӀашагӀъехкай доакъара культураш хьалхееш а уж чуэцаш а йола отрядаш, бригадаш, звенаш. Цхьадола гӀулакхаш чакхдаьхад лаьтта леладара культура айеш, доакъара культураш дӀаера структура эргайоахеш тоаеш. Района совхозашка тӀехьарча шин шера иттлагӀча пятилетка боарамга диллача 11 процент дукхагӀа даьхад гӀоожен моши доакъараш.

ХӀаьта а хьайбашта тоъал дац боахамашка доакъараш. Доакъар кийчдара планаш кхоачашьлц. 1981—1983 шераштa йолча комплексни программе тӀа оттадаьча хьокхамашка кхоачалга во дел. Боахамашка во дел силоси йоли кийчъелга.

Мела юкъекхухь силос карбамидана а химически консерванташца а цхьана чуйоллара прогрессивни технологи, мухаца йокъаньча аьлах пачкаш еш яц.

Доакъараш дикагӀа хуле а хӀанз хила дезача тайпара дац. Юрта боахама министерствaн «Чечингплодоовощхоз» яхача объединенен де доагӀар дац растительни белок ца тоъилга дӀадаккхара. Ялата-бобоан культураш ккера заданеш шерa-шерa кхоачашъяц районе. ГӀ ца тоъар батьин долаш люцерна дӀаиов кхаш оттадаьча тайпара шердаьдаш. Во дел доакъара даьгӀенаш тӀера тоаелга.

Района боахамашка е йоагӀа терко яц доакъар кийчдеча материально-техническа база чӀоагӀъяра. Доакъараш лоаттаду моттигаш кӀезига йоллаше а силос. Йол лоаттаю моттигаш. доакъара дола клат леладу складаш хьалъяра планаш кхоачашъяц. Кхоачашъяц доакъара пекаш хьалъяра планаш а. Искусственно доккъаль меша доакъараш кийчдара цехехи агрегатехи пайда дика оаац. Доакъараш кийчдара хьоавль капитальни вложенеш йизза карверзаяц.

Юрта боахама министерствaн «Чечингплодоовощхоз» яхача объединенен тоъал влияни яц Назрановски района боахамашка хьайбай боахама доакъара база чӀоагӀъяра.

Назрановски района боахамашка дулх, шура, хьыйола продукташ дукхагӀа яхар хьайбаш доакъара дерригча тайпаьша Ӏалашдар боккха лоархӀам бола гӀулакх а лоархӀаш. Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совето юрта боахама министерство, «Чечингплодоовощхоз» яха объединени, Назрановски райисполком дехарийла яьй общественна а наьха шоай доалахьара а хьайбаш шерa лаьрхӀача хӀара бежана 35—40 доакъара единица хургйолаш дикача доакъаращца Ӏалашдара кхы тӀа а де дезар де. Ерригa фуражни культураш дукхагӀа яш. эггаре хьалха цар хьувкъам айбаре чотагӀа.

Ерригача доакъар чуэцачен кийчъетем техниках оасарле лакха йолаш пайда эцилга Ӏалашде. Аьлах пачкаш дукхагӀа е мохаца йокъае, карбамид, химически консервантаца а еттaш дукхагӀа силос чуйолла.

Лаьттан хӀара гектарах пайда эцара. доакъараш дукхагӀа дахара шоалагӀа дӀаюиш йола доакъара культураш дӀае, дукха компоненташ йола доакъарий культураш юкъейоалае.

Доакъар кийчдара технологи леларе. цар дикала тӀахьожам лоаттабе совхозашка экспресс-лабораторешь вӀашагӀйохка. Довкъарий даьгӀенаш тоаяра 400 гектар оалангарен 800 гектар тӀерен 1983—1985 шерашка тоас.

Совхозий. лаьрххӀача бригадай. звенаьй доакъара культурай хьувкъам. дикал айяра тӀехьара социалистически яхь йояржае. Доакъар кийчдеча коллективаш подряд шерра юкъейоалае.

Министрий Совето района совхозашта 1983—1985 шерашта задани оттаьй гӀожен мошен доакъараш кийчдара белок дукхагӀа йоалла доакъарий культураш дӀаера. доакъараш лелазе поешенеш хьалъяра.

КХАЧАН ПРОДУКТАШ АЛСАМЪЯХА

Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совето тӀаийцаб колхозашка, совхозашка, предприятейн организацейн гӀонна долча юрта боахамашка шура, дулх, ххьйола юртбоахама продукташ дукхагӀа яхара кхы тӀа а де дезарех бола сецам.

Сецам тӀа белгалду, НГӀАССР юрта боахама министерства, «Чечено-Ингушвино», «Чеченингушплодоовощхоз» яхача объединене, «Птицепром» треста дукхача колхозашка, совхозашка, птицефабрикашка а опытно-производственни боахамашка а дац доахан, хьакхарч, жа, оалхазараш, цар хьалкхедац баьцадаараш. коартол, кхьйола культураш шоай боахамашкара хьаштaш кхоачашдара, уж торгови организацешкара ийе езаш хул. Дукхача боахамашка гӀехьадоах хьайбай фермаш юхаметтаоттаелга.

Промышленни предприятешка, гӀишлош ечен торгови организацешка гӀонна дола юрта боахамаш вӀашагӀдохкилга во лел.

Министрий Совето юрта боахама министерство, «Чеченингушплодоовощхоз», «Чеченингушвино» яха объединенеш, «Птицепром» трест, баьцадаарийн сомнйн НИС. республикански опытни ставни дехарийла яьй 1983 — 1984 шерашка ерригача колхозашка, совхозашка, птицефабрикашка, хьайбай комплексашка, опытно-производственни боахамашка из дара хьалаш долча шурий, хьакхарчий, жа, оалхазараш леладу фермаш вӀашагӀйохка. хӀаьта ишта общественни столовей, берий дешаний, яслей, колхозхой, болхлой. гӀулакхерча наькха салоӀача пӀеной хьаштaш кхоачашдара баьцадаараш, коартол. кхьйола продукци хьалкхеелга вӀаштӀехьдаккха. Цу боахамашта эшаш дола лаьттaш къоастаде. юртбоахама техникаца, кагийча хьайбашца, оалхазарашца, сортовой фуца, удобренешца, агрономически, зоотехнически, ветеринарни гӀулакхаш дарца гӀо де.

Республика министерствашта, ведомствашта, горисполкомашта райисполкомаштен тӀадиллад керда вӀашагӀйохкача а йолаш йолча я колхозийи совхозийи хьайбаш леладеча фермай предприятейн организацейн гӀонна долча боахамий болх лакха эффективности рентабельности йолаш хулга Ӏалашде. чӀоагӀа доакъара база тьактолла, царна дӀаденачa аьттаех. керттерча, оборотни фондех дикагӀа пайда эцилга. хьайбай продуктивности юртбоахама культурай хьувкъам айбелга Ӏалашде.

Министрий Совето иштта тӀайийшаб потребительски кооперации гражданий шоай доалахьарча гӀонна долча боахамашка хьайбай продукташ ийраxи республика городашкен промышленни центрашкен уж дукхагӀа йохкарахи бола сецам.

Министрий Совето белгалдир, республика потребительски кооперации организацеша закупкаш яра болх хьакарегӀа белга а 1982 шера 1981 шерарчул 824 тони дукхагӀа гражданашкара дулх ийцалга а. Дулх эцача доккхагӀа дакъа юкъедяхьад Малгобечни, Шелковской, Назрановски, Грозненски районаша. Дукха болх баьб бахача нахагара коа тӀара оалхазараш эцаш.

ХӀаьта а гражданий гӀонна долча боахамашкара царна шоашта эшачул совгӀа йола юртбоахама продукташ эцилга потребительски кооперации тоъам болаш леладац, хьачутеларашна йохка аьнна хьокхаль комбинорчаш, наха дукхагӀа ховтта товараш пикъаза кхьчахьа дохи. Цо юхатет дулх, шура нахагара ийделга.

Нохч-ГӀалгӀай потребсоюза тӀадиллад:

— заготовительни контораш болх дика боазача специалисташца - заготовителашца Ӏалашъелга. бахача нахагара совгӀа йола юртбоахама продукташ дукхагӀа гучайоахаргйолаш, дулх, шура, фуаш нахагара эцилга дикагӀа вӀаштӀехьдоаккхаргдолаш, отталь заданеш кхоачашъергйолаш;

— дӀаезхарашка хьежжа а закупкаш дукхагӀа елта Ӏалашъергйола а материально-техническа база хьакхоллилга сихде;

— наха шоай доалахьара боахамаш дукхагӀа леладергдолаш гражданаша дукхагӀа ховтташ дола товараш, комбикормаш дукхагӀа йохкилга. хӀаьта ишта царна премеш тергйола, кхьйола гӀойленаш хургйола гӀулакхаш дела.

Оттадаь да бахача нахагара ийцача дулхах 70 процентал кӀезигагӀа доацар городашкен болхлой поселкашкен йолча кооперативни тикашка дохка аьнна.

Ачхой-Мартановски, Веденски, Советски, Ножай-Юртовски, Урус-Мартановски райисполкомаша, Малгобекски горисполкомо потребительски организацешта тоъам болаш гӀо дац бахача нахагара юртбоахама продукташ эцача. Моттигаш я вӀашш дийцача маьхех бахача нахагара хьайбаш ийделга бохъо а йоацаш юхатеттaш а ца ийлайташ а.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совето республика, горисполкомашта, райисполкомашта тӀадиллад гражданий шоай доалахьарча боахамашкара юртбоахама продукташ эцара болх дӀахо тоабелга, уж городашкен болхлой поселкашкен дукхагӀа йохкилга. Потребительски кооперацена эша тикаш, холодильникаш, складаш, къаьстта колхозий базарашка дӀателилга. хӀаьта ишта бахача нахагара ийца юртбоахама продукташ йохкилга Ӏалашдара эша специализированни транспорт телилга.

Министрий Совето гражданий шоай доалахьарча гӀонна долча боахамашкара вӀаши дийцача маьхех дулх, шура. фуаш 1983 шера эцара йола задани оттаьй потребительски кооперацена.

Нохч-ГӀалгӀай транспортни управлене, Госкомсельхозтехника Ӏалашде деза лелитага хьежжа ийца продукци дӀаяхьа грузовой транспорт телилга.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ГДР. СУРТА ТӀА: робототехника — Карл - Маркс-Штадтерча Лакхерча технически школа студентий Ӏилма-тохкама балхий теххех цаӀ я.
АДН — ТАСС сурт.

«КУЛГ ДУХЬАЛА ЛАЦАРАГӀА МАЛХ КЪАЙЛАБОАККХАЛУРГБАЦ»

«Ирана торгово - промышленни гӀозарий викалаши дукхкхьа кертагӀдаьхад. Советски Союзо шиӣ Иранацара гӀулакхаш боньонаш цхьатарра йолаши шиина а оагӀонна пайдана долаши леладеш хилар. Царна хетачох, беркатеи перспективни дика йолаши да Советски Союзои Ирански цхьана леладу экономически гӀулакхаш. ВӀаши доттагӀал а леладеш машаре даха гӀертача лоаллахарча шин халкъа оалангарча хьаштaшта ма эшашара да из» Уж дешаш Ирана хӀама лелалуш долча гӀоазарий орган йолча «Бурс» яхача газета тӀа яздь да.

Советски Союзан Иранан юкъера экономически гӀулакхаш тӀеххьарча шерашка толаме дегӀаухаш хилар белгалдоахаш. цхьайола цхьан хьалъеш йола объекташ масала а кхувлаш дувц газето Советски Союзо деча технико - экономически новкъостала кӀийлен тӀарча лостамех.

Ирана къулбехьарча даькъа тӀа. Хузистан яхача провинце столица йолча Ахваза оалача города 40 километр гаьна финикови пальмашта юкъе улл йоккха йоаца Винси Рамани яха шиӣ юртилг. Халкъе предание ХI бӀаьшере ваьхача персиний поэта Гургана Грахруддина «Виси Рамини» яхача дани ахаргйолча беазмах йолча поэмашин турпала цӀерашца юьз цар цӀераш.

ГӀишлош хьалъеш латта Ӏалахмате йоккха майда я тахан. Рамин. Укхаза аьхкий Цельсеи термометро 50 градус хьагойташ долча халача климатически хьалашка, советски специалистий гӀонца хьалъеш латт Ирана къулбехьарча даькъа тӀа эггара йоккхагӀа йола «Рамин» яха ТЭС. Электроэнергеца цо Ӏалашъергья мехка къулба - малхбузенгахьарча оагӀора яда сихха дегӀаухаш йола промышленни а юртбоахама а районаш.

ХӀанзе а цхьа миллиард гаргга киловатт - сахьат денад станце 1982 шера августе бетта эксплуатаце дӀаеннача 315 эзар киловатт низ болча энергоблоко. Проектах хьалъе езаш йола ерригa йиъ энергоблок болх бе йолаелча, 1260 эзар киловаттага кхоачаргба «Рамина» низ.

Мехка эггара къулбаседенгахьарча оагӀорахьара Муганскни аре хих хьогаш хиинай бӀаьшеренашка. Ахархоша шоаш хьадаьча лоадамбоацача хий дӀа-юха хьежадеча гӀирсашта магацар Аракс яхача додача хин йистошкара лаьттан чӀегӀолгашка мара хий кхачийтнь. 1983 шера экономически технически даькъе цхьан гӀулакхаш леладарах йолча Советски Союзаи Иранан юкъерча соглашенена кулгаш яздьчул тӀехьагӀа, хьалъе йолайир «Аракс» яха гидроузели Мильско - Муганскни хий декха плотиней. Из бахьан дилаш хий дилла йиш хиннай хӀанззе я боамбн шенара свенла, даьтта доалларгаш санна йола культураш дӀае йолаьча 90 эзар гектар долча лаьтта. Довзонцарча додача хи тӀа хьалъьча гидроуэла йиш хилийтай иштта гонахьарча районашта электричество яла.

«Исфаган ах дуне да», — аьара тӀера ба иранцаш. Да а за цу шиӣ хана Персе столица хиннача къаьнача городе дукхкх исторически памятникаш. ХӀанз Исфаган наха дӀайовзийта хӀама да металлургически промышленноста эггара хьалхара предприяти — металлургически комбинат Советски Союзо гӀо а деш цигга хьалъь хилар. Эггара дикагӀдарех долча болаьта ткхи миллион тонн совгӀа деннад цо 1973 шера из болх бе йолаелийтача деза.

Официальни даннеех, мехко пайда ийбеча проноатах 25 процент лу цо тахан. ХӀаьта из да, цув экспорт кӀезигъяра чотах шер-шера 200 миллион доллар кходу Ирана яхилга. ХӀанз советски специалисташа новкъостал а деш шерьеш латт комбинат. Из болх чакхбаьлча дукха хӀама ца эшнаш шера ши миллион тонн болат тела йолалургъя из.

Исфагански металлургически комбинат хьалъяро дӀадийхар бийдела база хьоелта. Советски специалистий гӀонца Керман яхача лоаллахарча провинце гучаьхай оахкалаш йоахка моттигаш. хьалъьй аьшка рудай кӀори боаха предприятеш СССР геологаша дӀахо ду кӀор. аьшкен маргацовни рудаш, кхьйола пайдане охкалаш лахара болхаш. Табассини ьесcaде, масала, коральй Гаргарчен Юкъерчен Малхбоале эггара йоккхагӀа йола дикача кӀора залесаш. Из баккха болабича, цу кӀийлен тӀа цигга хьахургья йоккха промышленни район.

Советски Союзои Иранен экономически технически даькъе цхьан леладеча гӀулакхех дувцаш цӀаьхка а тернал ца дича далац «Бурс» яхача газета яздераш: «ВӀашагӀкхийттача Штаташен дукхача кхьча Малхбузен мохкашен, — яду цо,—вайна экономически бойкот кхайкаьча бехктокхамеча хана гӀо дир вайна Советски Союзо Ирана ухаь моххьаш шиӣ территоре тӀа гӀолла паргӀата чаккдувлийта раьза а хиина».

Шеко йоацаш да, къулбаседехьарча лоалахочо доттагӀчо мара дергдоаца гӀулакх даро йохайир Ирана яьхиина экономически блокада. Моххьаш шиӣ территоре тӀа гӀолла паргӀата чаакдувлийта раьза хиларал совгӀа, царна «Совтрансо» машинашца санна, иштта машинаькъа тӀа гӀолла а транспортировка елта Ӏалаш в дир Советски Союзо.

Советски Союзои Иранен цхьана леладеча гӀулакхий историена чухь къаьстта да карара шу: 27 июле 20 шу дуъ экономически технически даькъе цхьана гӀулакхаш леладарах йолча хьалхарча соглашенена кулгаш ладаь. Нагахьа санна цунна чуйоагӀаш хинна объект 15 хиннаяле, хӀанз башха совгӀа-эшашагӀа йоацаш 100 и советски организацеша новкъостал а деш Ирае хьалъяь аьнна объект. хӀаьта хьалъеш латт хӀанз кхы а 50 объект. СССР гӀонца хьалъьча объекташа лард еллай къаман экономика дукхача нердача доакъошта, холуш бола пайда лу Ирана.

Шиӣ къулбехьарча лоалахочунца СССР доттагӀала тӀехьа леладу гӀулакхаш эггара, хьалха иранцашка шоашка, харцахьа кхетадайта гӀерташ шиӣ кури могари ду империалистически пропаганда. Цо хьоаха а дац бӀаргчача 20 шера СССР Ирана деш дола экономически гӀо.

ТӀеххьарча хана хьинар айлуш доагӀа мехка къамаи хьаштaшта духьала Советски Союзаи Иранан юкъера гӀулакхаш кӀалхара яха доладенача Ирана реакционно-консервативни гӀозарий а. Амма, Малхбоаленна, оалаш долча тайпара, «кулг духьала лацарагӀа малх къайлабоаккхалургбац». Цхьаьне а вӀаштӀехьдаргдац Советий Мехко лаьцача принципиальни, доттагӀала тӀехьарча повце лоархӀам лоабе а е на харцахьъаккха а.

Р. НАДЕЖДИН,
АПН корр.

Коллективни подряда — шерра никъ

Геттара пайдане гӀулакх

«ВӀаштӀехьдахаза даргдац дикача, оасареча къахьегама, инициативана хӀамах сакхетара стимулировани ергйолаш дола хьалаш — экономически организационни», — аьлар КПСС ЦК ноябрьски (1982 шера) Пленуме къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара Ю. В. Андропова. Уж дешаш доагӀача тайпара кхета а деш, юрта боахаме коллективни подрядагӀа къахьегилга юкъедоаладара болх кхы а чӀоагӀбаьб тха Сунженски районе.

Хьадер ма хулла дикагӀа кхоачашде гӀерташ болх бу коллективни подряда хьисапе къахьегача хӀара саго. ХӀана аьлча, хов цунна продукци дукхагӀа мел йоакха шийна дукхагӀа ахча доатӀаргдолга. Цул совгӀа, правительства сецамга хьежжа, планал совгӀа яьккхача 15 процент продукцех шиӣ безам бар де йиш йолаш а ва коллективни подрядагӀа болх беш вола хӀаравар.

1981 шера деназ дукхача звеноша, бригадаша болх баьб тха районе коллективни подряда хьисапе. Масала, ЦӀена Эскара, Ленина, XIX партсъезда цӀерагӀча, «Победа» яхача колхозашка, «Серноводский» совхозе хьайбаш леладеш, Ленина цӀерагӀча, «Путь к коммунизму» яхача колхозе, «Ассиновский» совхозе, кхьча боахамашка юртбоахама культураш кхееш.

Теркам тӀаоз Ленина цӀерагӀча колхоза К. Кокаева, С. Висинтова, А. Эльмиева, Д. Ибрагимова кулгалдеча звеноша коллективни подрядагӀа юртбоахама культураш кхееш Ӏоальча опыто. Царех хӀаране хьадер боахама юкъарча расчета принципах ду. Из гӀулакх аттагӀа чакхдаккха торо хургйолаш хӀара звенона хозрасчетни производственни заданеш вӀаштӀехьйоах специалисташа, юрта боахама культураш дӀаера эша лаьтта, цигара чуэцаргболча хьувкъама боарам, из кхебара лимитагӀа дӀадахийта дезар белгал а даькке.

Звенона хьалхашка декхар оттадаьчул тӀехьагӀа, цуна договор оттаду колхоза правлене. Цу тӀа белгалдоаккх правлени, хӀаьта звено сенах бехктохаме я, малагӀа декхараш кхоачашде дезаш я, ялат, кхьйола юртбоахама продукци колхозо звеногара малагӀча маьхах дӀаийергья, болх бечарна мел аванс терта, тӀеххьара расчет маца ергья.

ХӀара звенона ду технологически карта. Цунга хьежжа лаьтта кийчду, юрта боахама культураш дӀаюв, чуэц.

Коллективни подрядагӀа болх беча наьха гучайоал эггара дикагӀа йола оамалаш. Масала, Ленина цӀерагӀча колхозера аз юкъарча звенношкара нах массе хана шоайла новкъостал де кийча, балха тӀера, цхьа барт болаш ба. Иштта болча цар деш долчоа тӀахьожам лоаттабе эшаш хилац. ЦӀоаш дай болга кхета а деш лаьтта, цу тӀа дӀайийнача культураштa шоашта хов, могар оарцагӀдаькхе доал ду цар. Хаддаза йоакхо ю юртбоахама продукци яккхарга дӀалодар лохдара.

Колхоза кулгалхоша кхоачашду звеношца оттадьча договора тӀа белгалдаьча шоай декхараш, лерттӀа болх бе йиш хулийташ дола хьалаш вӀаштӀехьдоах царна. Цу дерригa боккха пайда бу боахама а звеношта а.

Масала, соакха цу звеноша хӀара гектара тӀара чунийцар юкъера лаьрхӀача 60—65 центнер фуалъякха хьажкӀаш, 15—16 центнер генараш, 18 центнер соли горохи. Коллективни подрядагӀа болх бу звенош йоалача бригадашка юртбоахама продукци яккхара дӀалоххийтачох хьехиннар цу звеношкарчул 26,7 процент кӀезигагӀа да. Цул совгӀа, подрядни звеношка керттерча фонда цхьан сома льякха продукци, кхьча звеношка йоаккхачул 10 непит дукхагӀа я.

Къаьнарча хьисапе болх беча бригадашка, звеношка техника лаьрххӀа цхьаьца сага тӀечӀоагӀъяь хул, из цунах бехктохаме а волаш. Из бахьан долаш, механизатор цамогаш хиина, е кхы тайпа бахьан кийсдена балха ца воагӀаш йисача цун техниках пайда эца йиш йолаш хилац кхьвар. Баькъдар аьлча, цхьаволча механизаторо шиӣ машина санна доал дац кхьчун техника лелае хьаийнача. Цудухьа шоашта тӀачӀоагӀъьча техниках механизатораша кулг тохийтац кхьчарга. Подрядни хьисапе болх беча звеношка кхьча тайпара вӀаштӀехьдаьккхад из гӀулакх. Цу коллективера моллагӀа вар лелае бокъо йолаш ва звено доалахьа йола моллагӀа техника. ХӀана аьлча, шоай йолга, хӀаьта кхашка деш дар из лелаш хиларах тийша долга кхета а деш, техника болх бе кийча хилийтара массане цхьатарра йоакхо ю. Цудухьа техниках групповой хьисапе пайда а эцаш, кхашкара балхаш поточни методах чакхдаха вӀаштӀехьдоал цу звеной. Цу гӀулакхо шиӣ аргӀагӀа дикка айр къахьегама оасарле а. Из колхоза кхьча бригадашка йолчул 64 процент лакхагӀа я цу звеношка.

Кхы а цхьа хӀама да белгалдаккха доагӀаш. Къахьегама оасарле алапел дукха сихагӀа дегӀайоагӀа подрядни хьисапе болх беча звеношка. Масала, К. Кокаева кулгалдеча звенос хӀара сага-денна яьккха юртбоахама продукци ерригача колхозерчул 1,8 лакхагӀа яле, хӀара сага-денна кхоача алапи 1,3 мара лакхденнадац.

Цу звеношка болх бечарна луш я колхозахошта телаш йола премеш. ЦхьоалагӀен шоллагӀен классаш йолча механизаторашта квалификаци лакха хиларах телаш дола ахча лу, кулгалдарах оасарьевойшта мугӀарерча болхлошта доагӀачул 15 процент дукхагӀа ахча лу. Цхьабакъда, планал дукхагӀа яьккхача продукцех доагӀа ахча, премеш хӀара звенон коллективе берригача наха юкъе цхьатарра декъ.

Дика ахча а эц подрядагӀа болх бечар. Масала, Ибрагимов Доигина соахка баьче балха итотех планал дукхагӀа яьккхача продукцех алапел совгӀа 2 эзар сом гаргга ахчи 9 тонн кӀан делар.

Цу тайпара, колхозашкеи совхозашкеи коллективни подряд юкъейоалаяр геттара пайдане а лоархӀаме а гӀулакх да.

З. УЛУБАЕВ,
Сунженски района агропромышленни объединене начальника заместитель, РСФСР заслу- [illegible]

ТХА КАЛЕНДАРЬ

25 АПРЕЛЕ — С. М. БУДЕННЫЙ ВАЬЧА ДИЙНАХЬА ДЕНЗ 100 ШУ

Граждански тIам тIа цIи хезаш гIорбаьнна болча советски полководцашта юкъа халкъа эргера дукхагIа евзаш а вовзаш а хиначарех цаI ва Семен Михайлович Буденный. Халача вахара некъах чекхбаьлла хургвола Советски Союза Маршал, С. М. Буденный хиннав эрсийн-японски а хьалхарча дуьнен а тIемашка, шиЙ мейралла веза валийтав цо бIу тIа шийца хиначаа новкъосташте, лерзIа а лерзIийтав.

Октябрь котбаьнначул тIехьагIа С. М. Буденный хул гера бе а делла Советий Мохк белогвардейцех кхыча мехкашкарча интервентех лорабарий мугIарашка. ГIоръянна цIи хезза долча Хьалхарча Дошлой эскара командир а хила, С. М. Буденне кIезига сийлен оагIонаш язъяьц вай Даьхен турпалерча топтар тIа. Граждански тIом чекхбаьнначул тIехьагIа С. М. Буденный хилар вай эскар хьдерех а кулгалхоех а хьинаре деакъа лаьцарех цаI, дукха хIамâ даьд цо Советски, Гарзашцаре Нижеш дIахо чIоагIдара а. Сийлахь - бокхча Даймехка тIом болабеннача дийнахьа денз С. М. Буденный шиЙ беррига ниц дIалуш вар немецко-фашистски захватчикаш юхатохара.

ТIом чекхбаьнначул тIехьагIарча шерашка С. М. Буденный хул халкъашта юкъе машарн доттагIалн хилийтара, СССР интернациональни бувзамаш чIоагIдара тIехьарча къовсаме дакъа лоацаш.

С. М. Буденнена карагIдийннача доккхийча деналерча гIулакхий лехка мех баьб Коммунистически партен Советски паччахьалкхено. Советски Союза Турпал яха цIи кхоззалар цунна, ишта цунна тийнней вай мохка а доезоп декъарча паччахьалкхений а дукха орденаши медалаши.

Советски наха дейм дегакхоабаргва С. М. Буденный — революце сапте, коммунист, полководец.

СУРТА ТIА: С. М. Буденный Москве Цlеча майдэ тIа (1963 шу).

ТАСС фотохроника.

БАЬЧЧАНА ХЕТАЯЬ СЛЕТ

Селхан Грознерча В. И. Ленина цIерагIча майда тIа гулбелар Нохч - ГIалгIайчен лаьрххIача юкъерча дешара заведеней дешархой. Цига хьайнйллар В. И. Ленин ваь 113 шу дизара хетаяь йола цу дешара заведеней дешархой республикански слет.

Дешархой дог-уйлы, иигат дика довзийташ дар цар бе даькха зозунгаш транспаранташ. Сийлахь - вокхача баьччан сий а деш цар тIа дIаяздаьдар «Тхо ленински доттагIалца низ болаш да», «Партена Ленина бIаргашца гу кхоане», «Сийле хийла ленински комсомола», и. кх. дI.

Слет хьа а еллаш митинг хилар. Митинге даакъа лоацаш хилар КПСС Нохч-ГIалгIайн обкома Iилман дешара заведеней отдела заведующе заместитель А. А. Надиров, ВЛКСМ обкома секретарь А. Амирханов, республика лаьрххIача юкъерча дешара заведеней директорий совета председатель, РСФСР школа заслуженни хьехархо А. Б. Бисчеков, лаьрххIача юкъерча дешара заведеней директораш, кхыбараш. Дош лу А. Б. Бисчековна.

Ше къамаьл деш цо аьлар:
— Тахан укхаза вIашагIкхийттаб вай республика лаьрххIача юкъерча дешара заведеней дикагIбола комсомольцаш, дешача а къахьегаме а дукха дика толамаш доахаш хьабоагIа кагирхой. Вай гулденнад деша, паргIата даха торо хилийтача сита сий де.

ДIахо цо белгалдаьккхар, дешара заведенешка ленински урокаш лакхача боарам тIа чакхйоахаш хилар, ленински зачеташ дика дIалуш хилар.

Цул тIехьагIа митинге къамаьлаш дир химико - технологически техникума дешархочо А. Хасарова, музыкальни училища дешархочо Л. Морозовас.

Медицински училища дешархочо, ленински стипендиата С. Ключерова ерригаа дешара заведеней цIерагIа рапорт делар дIахо а доттагIал чIоагIдеш, дика дешаш, къахьегаш шоаш дIагIоргхиларах.

Митинг чакхйоалаш лаьрххIача юкъерча дешара заведеней отличникашца эзаш дехкар Ленина памятника юхxе.

Цул тIехьагIа слета шиЙ болх дIахобихьар театрально-концертни зале. Цига дешархошта хьалхашка къамаьлаш дир тIема, къахьегама ветеранашца, Ленина орден лелаерашца.

Слет чакхьаьлар лаьрххIача юкъера дешара заведеней художественни самодеятельноста концерт а оттадеш.

С. АРЧАКОВ.

«ВАХАРА ИЛЛИ»

РЕЦЕНЗИ

Тхьо шу совгIа ха я Плиев Амир язде волавенна. 1958 шери дева цуй стихаш араийннай «Сердало» газета тIа, «Лоаман Iуйре» яхача альманаха тIа, дукхача сборникаш тIа. Цул совгIа, 1969 — 1973 шерашка кепатеха арадаьннад цуй «Тешам», «Дай ловца», «ЦхьоагIо» яхаш дола поэтически сборникаш.

Из ишта дале а, цуй поэтически тIехьале мя йоагIа йоккха а, дика а я ала дала да тахан; къаьстта укх тIехьарча ворхI-бархI шера кIезига кепайиттай цо шиЙ произведенеш. Ала доагIа, говзала лакхаленашка кхача гIерташ волча яздархочо ха дIа ме йода кхы а дукхагIа къахьега дезаш хилар.

Шоай чулоацамга а, лоархIамга а, доагI-доагIаш дола дош алара говзалга а диллача, тоьал дика язъяь стихаш юкъе яхай Плиев Амира укх шера арахийцача «Вахара илли» яхача кердача — диъаьлагIча — сборника а. Поэта шиЙ сборниках из цIи ноагIаш тиллача санна хет, хIана аьлча, вахарцарча, Даьхенцарча, партецарча, нахацарча безамах язъяь я цунна юкъе яха дукхагIа йола стихаш. Поэта къаьстта дувц Даьхенна тешаме хила везарах, партена а халкъа а хьалхашнара деххараш ше саг волчо дизза кхочашде дезарах. МоллагIа вале а, Даьхенна, халкъа, заманна, къахьегама из тешаме хилар да керттера дар, йоах поэта. ШиЙ стихацца ишта доаших цо цу дешай маIан:

Вахал Даьхе хестаеш,
Цуй гIулакхаш
къовбалдеш,
Цуй хьинарца воагаш
хье,
Деша вувлаш хьо яхье.
Сий дерга хьа Даьхено,
Вишвергвац хьо тIехьено.

Поэта яхачох, вилла вола гражданин хила веза шиЙ хьаьналчу балхаца дукхазнепита масал гойташ. Даьхен сийле шиЙ вахарал а еагIа лоархIаш, моастагIашца товргволцаш, къамий безам а барт а цахаддаш чIоагIбеш, атеистически, интернациональни, патриотически кхетам лакха болаш. Уж уйлаш чIоагIбеш йола стихаш тоъал я Плиев Амира кердача сборника юкъе. Масала, царех я «Йоккхал я Советски Даьхе», «Доккхал ду аз хьох, са Даьхе», «Даьхе езарца со вах», «Аз доккхал ду», «Йожоргьяц из хьа сийле», «Безам ба са», «Вахаргаце Даьхе езаш», ишта кхыяраш а.

Белгтала моттиг дIалоац Плиев Амира кердача сборника тIа В. И. Ленинах а Коммунистически партех а волча стихаша: «Адам хьийжад Ленин варга», «Баьчча уйлаш — парте уйлаш», «Мала хиннав баьчча санна къуяса ховш» яха стихотворенеш. Ленин хиннавецаре ярхьнар керда зама, шиЙ сийрдача хьокъалца деррига дуней халкъашта керда некъ хьабийллар, вай сий дола баьчча Владимир Ильич Ленин ва — ишта маIан да цу произведеней.

В. И. Ленина а, цо хьакхеллача Коммунистически партена а хетадь дукхаза говзаме йоэзонаш да вай литературе. Лоацца аьлча, цхьаккха а яздархо вац цу темах шиш-шиЙ дегара доагIа дош ца оалеш. ХIаьта Плиев Амира а цхьоццайолча стихотворене тIа дика аьттув баьннаб аьнна хет цу геттара лоархIамеча темах кхьчарна тара доаца шиЙ дегара доагIа говзаме дош ала.

Ваьча юртах, вай сийлахьча Даьхенах язъяь стихаш а яхай сборника юкъе. Ше ваьча юртах дош оалаш язъяьча «Йожоргьац аз хьа сийле» яхача шиЙ стихотворене тIа ишта йоах поэта:

Даьша йилла,
Пхьилекъоигий боча юрт
Езаш, дилла
Латт са дег чу аз хьа
сурт.

Водаш гаьна,
ВоагIаш гарга, хьо
йицлаш...

ШиЙ юрта, мехка, халкъа сий деш, уж лоархIаш хила воагIа хIара саг. Бакъда, цу хьакъехьа йола поэта уйла дикка шерагIа, кIоартагIа я. ХIана аьлча, деррига диц а деина дукхьал «шиЙ новнах», «шиЙ картах» хьерча йиш яц, йоах поэта. Ерригга СССР — шиЙ Даьхе, деррига советски халкъ — шиЙ халкъ лерхI но! ХIаьта из уйла нийса а я. Дерригача хьалкъийи къамийн бокъонаш цхьатарра йолча, берригача наьха барт - цхьоагIо, вошал чIоагIа долча мехка ираз долаш хургва из мохк а, цу мехка мел дар а шиЙ са санна дезаш мел вар, кхьча дешашца аьлча, шиЙ йоккхача Даьхен воI вар. Цудухьа тамаш яц, поэта белгалдоаккхача тайпара, вай мехкара берригa нах ираз долаш хилар. хIана аьлча, советски нах доттагIал леладеш, машар безаш, хьаьнала бахаш, интернациональни догубла болаш ба — цу тайпара чулоацам болаш я Плиев Амира сборника юкъеяха массехк стихотворени.

Лоацеи, хоадам болаш, деташна дужаш яьду поэта машар лорабара дуьнен адамаш кхы а чIоагIагIа оаргагIдовла дезаш хиларах. Ишта я цуй цу темаех йолча стихай цIераш: «Лорадергда ираз», «Цlенлургдац шуй деташ», ишта кхыяраш.

Вочуннеи дикачуннеи юкъера юкъ белгалйоаккхаш, тийша болх, хьагI, зодий йоаца оамалаш IотаIаеш язъяь стихаш а лхай сборника юкъе. ХIаьта, хьагIо хьагI мара хьаяхолаш ца хиларах, вахар аьха кха санна хиларах, цу тIа дIадийнар мара хьатIадарг ца хиларах, цу кхай тIа эттара дикагIа дар — дега гIозаши, сийрда уйлаш, мерза безами мара дIале мегарг ца хиларах тешавеш я уж стихаш.

Закон телха а деш цхьабола цIаьрмата баьнна най рузкъанна тIенкуьш хилар, хьаьналча къахьегама юстара лелар, кхалнаьха бокъонаш телхар, карташ дIа-са увзаш лаьтта къувсар, герзаца бозам хилар, вешта аьлча, нахах йоакха замах тIехьайнса во оамалаш гучайоахаш, доггуйла цIенагIа хилийтара нах тIабелаш язъяь стихаш а лхай сборника юкъе. Белгалде доагIа, уж лоапа а шоай лоархIам дикка кIоарга болаш а йолга.

Цул совгIа, сборника юкъеяхай обществана хьалхашкарча шиЙ деххарех, уж дизза кхочашде шиЙ низ дIа ца кхачар хала хеташ поэта язъяь стихаш а. Даьхенна, халкъа наьъадаргдола дика хIама карагIдаьлча дог гIоздоал, уйла сийрдайоал поэта, хIаьта цхьа ди а лехьа дIадахача, во хIама хьахезача Iаткъ цуй дега.

«Безам ба са» яхача шиЙ стихотворене тIа ишта хьагойт поэта цу хьанъехьа йолча шиЙ уйлай лостам:

ФуннагI лой а, укх са
дегIо,
Къоабалду хьо, вахар,
дего.
Ор чу ветта, лоам тIа
ваха,
Бирса дуIа дуьхьалдаха.

Плиев Амира кердача сборника юкъе дикка моттиг дIалоац безамах йолча стихай цикло а.

Лоацца аьлча, чулоацам дикка кIоарга болаш а, даьсса дешаш бацца дукха доашаш а я поэта кердача сборника юкъеяха кхы а дукха стихотворенеш. Из ишта дале а, цхьадола мугIараш, цхьайолл бIарчча стихотворенеш холуш эсалагIа я автора хьалхарча шиЙ кхаь сборника тIа кепатеха хиннача-рел.

Масала, Плиев Амира хьалха арадийннача сборникаш тIарча дукхача кхыча стихашца нийсийча, шоай чулоацамга а, дош алара говзалга а диллача эсалагIа хет поэта шиЙ кердача сборника юкъейоалаь лоацца стихаш. Къаьстта из холу «Шалта» яхача циклага хьежача.

Ала доагIа, массехк бIаьшу хьелла денз дукххача наьа шалтах доалача диках а вох а яздаьчарна дукха тара да цу цикла юкъейоагIача лоацача стихай дукха а мугIараш. ТIаккха санна дезе ук? Цхьа кIама дар, нагахьа санна уж царел дикагIа яздаь даларе.

Цул совгIа, поэта шиЙ сборника юкъейоалаьча кхыча стихашта юкъе а тоъал дукха мугIараш да шоашта юкъе кердадар кIезига долаш, духхьал вахара юкъе нийслуш дола хIама наха дIадувцара прозаически хьисапе яздаь, вешта аьлча, лоацача дешашца вахара а яккха а сурт-сибат гойташ доацаш, духхьал риторически долаш. Шоай уйланга а чулоацамга а диллача, уж дукха эсала деце а, цар вай заман а заманхой а сурт-сибат къьггага гойтац. хIана аьлча, автора ма боагIа болх баьбац шиЙ уйлаш наха дIайовзийтара лаьрхIа хIара дош шиЙ метте оттадеш, дукхаш дола хIама поэтически хьисапе гойташ.

ХIаьта дика ховш ма дий, дика хьувкъам чузаа безам болаш волча ахархочо шиЙ аха кIоаргагIа ала дезалга. Къаьстта из хIама дицдала йиш яц литературе. Керда дош ала безам болаш волча сага. Цу тайпара деххар шийна хьалхашка оттадьчо цIаккха а диц-де йиш яц моллагIча хIамах аьннача моллагIча дешах поэзи ца хулга.

Вайна ма гарра, цхьатарра дика, сурт къьгга оттадеш, чулоацам кIоарга болаш яц поэта кердача сборника тIара цхьайола стихаш. Из ишта дале а, сборника юкъеяхача дукххача стихаша гойт Плиев Амир шиЙ говзал лакхъяра уйла еш волга. Цудухьа нохчийн, гIалгIайн поэзи езарашта совгIат хургда цуй кердача сборниках.

Абу МАЛЬСАГОВ.

Кхоана кагирхой солидарноста Дунен халкъашта юкъера Ди

Айхача а чIоагIача а доттагIало вIашш бувзам лоаттабу «Теплоприбор» яхача челябински завода Л. Паньжинас кулгалдеча сборщикай комсомольско - кагирхой бригадана а Зоммерда (ГДР) яхача горовдерча «Роботрон» яхача хальха предприятерча германо - советски доттагIала цIерагIча - социалистически бригадана а юкъе. Массехк шу да бригадашка поашта керда карагIдаьцнарий хьатъехьа хоахаш ду. Коллективашта юкъе социалистически яхьа хьакъехьа договор яьй. Профессиональни говзал лакхъяра, юкъера дешара боарам айбара тIадераць да из документ.

ХIара шера, итогаш еш, вошал тессача коллективашта дIа-хьа йоадийт шо-шоай хьалхалаттарий тайпан кIерош, дIа-хьа ухийт цар фотопортреташ. Дукха ха йоалаш немецки доттагIашта челябинцашта айтар доттагIала байрах.

Любовь Паньжинас кулгалдеча сборщикай бригада КПСС XXV съездай цIи лелаю. Ахавел тIехйола продукци коллективо арахец паччахьалкхен дикала Знак йолаш. Цу къонача кхалнаьха кулгаша кийчъяь прибораш промышленноста тейн - тайнарча доакъошка дIайохийт, СЭВа мехкашка экспортагIа а ухийт.

СУРТА ТIА: Любовь Паньжинай сборщикай бригада ГДРера кийтача доттагIала байраккага хьожаш я.

Б. КЛИППИНИЦЕРА сурт.
ТАСС фотохроника.

НАХА ДИКАГIА ГIУЛАКХ ДЕ ГIЕРТ

«Чечингушвейбыт» производственни объединена чуйоагIача Грознерча модай Цlея коллективе я 260 хIамаш тега мастери барзкъаш доахари юкъеоагIаш йола 22 бригада. ДIабахача кхаь бетта план 113 процент кхоачашъяьй цу коллективо, планагIа лаьрхIачул совгIа кхоачашдаьд яйс зaар сона маьха наьха заказаш.

Модай Цlен заведующе Адиева Лида Магомедовнас дувц:

— Модай ЦIагIа мел доача кIадай образецаш наьха бIарг тIаоттаргболча, заказаш хьайдеча помещене хьалъяьхай. Бахача наха заказех хьае йолаьй верга тIа техней фоартах хьерчаши шарфикаш. Массе а тайпа ахфабрикаташ кийчъю тха коллективо. Кхалнаьха заказех хьаеча аьхки тIаюхаеча кочамашта догам а деш зиаш дехк. Чухьнахьа а тIехьнахьа дувкадеш мел дола кхалнаьхен маIача наьхен барзкъаш хьаде доладаьд оаха. Цул совгIа, тха коллективо хьаю царна лаьрхIа кийнаш, кетараш, маIача нахан кхалнахан лаьрхIа вайнькха чокхеш. Барзкъаш тега ховш болча кхалнаха лаьрхIа тхо долча хьа а даькха шоай цIагIа шоашта эшаш дола барзкъаш тегийтара йола пункт хьайиллай модай ЦIагIа.

Iа дувцачох, аз кхетадечар, наьха заказех тегаш дола барзкъаш тIа-тIа дукхагIа ялаш латт, хIаьта уж дикагIа хилийта мишта на йоал шун, аьнна даьча хаттара жоп делар Лида Магомедовнас:

— Керттердар да хоза, тIадийхача товш, заказчина ма хетта дика барзкъа хьадар. Цу даьхе тхона фу карагIдоал хьахьох укх тIа даьча йоазоша, аьле цо сога хьакховдаду модай ЦIен предложеней книжка. Итташ да цу тIа предприятерча барзкъаш доахарашта, хIамаш тегача мастерашта баркал яхаш даь йоазош. Масала, цхьан заказчика язду: «Дег тIара баркал ях аз со безаме тIанийцача, тIехдика барзкъа хьалаьча Зармаева ТIаус Хасановнайна».

Къахьегамни производственни дисциплина телхаерашца цIенхаштта къовсам лоаттабу модай ЦIен болхлоца. ХIара дийнахьа цу гIуланхага хьожаш шишша коммунист хул укхаза шо-шоай аргIагIа. Балха хьабаьна тIехьабисараш е ханал хьалха дIабахараш бекхтохаме увз. Царца беседаш ю, де дезаращта хьехар ду. ДукхагIча даькъе бокъонаш телхаераш къона болхрой ба. Царна тIачIоагIбаьб кагирхой хьехамчаш. Цар чIоагIа новкъостал ду шоаш хьожаш болча къонабарашта. Кагирхой хьехамчаш ба хIамаш тега мастераш Хайдарова Аймани, Соркина Софья, Черньшева Рая, кхыбараш. Царех хIаране Iомабаь дукха хIамаш тега мастераш ба укхаза. Масала, Хайдарова Аймани Iома а баь, дикагIбола хIамаш тега мастераш лоархIаш ба Хабуева Хьава, Байсангурова Залпа, кхыбараш.

Модай Цlен бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье белгалъьнна дукха бригадаш я. Царех я Абдулкеримова Раис. Къахьегама Цlеча Байракха орденаш лелаечар Усни Ольга Степановнас, Зармаева ТIаус Хасановнас, модай Цlен партийни организаце секретара Колодяжная Таисия Ивановнас кулгалдеча бригадай коллективаш. Цхьакха смена дIаяхийтац цар шоай нормаш тIехкхоачаш ца еш. Цудухьа хIанз тIадоагIача шера чотагIа къахьегаш я уж.

Б. КОСТОЕВ.

ЛЕНИНГРАД. Серго Орджоникидзе цIерагIча немаш деча Балтийски заводе сиздаь хьалдеш латт «Россия» яха керда атомни ледокол - исполин. Корабелаша шерра йоаржаьй атомни кема ханал хьалха дехь а даькха хи тIа хецара тIехьара социалистически яхь.

СУРТА ТIА: завода кертерча стапелаш тIа хьалдеш латт «Россия» яха атомни ледокол.

С. СМОЛЬНЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

№ 8 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

Кепа а теха араьннай КПСС Нохч - ГIалгIай обкома пропагандеи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» аргIавара номер.

Из дIайолалу «Пролетарски интернационализма байракха кIал» яхача А. Ковалева статьяца. Из хетаь я Дуней халкъашта юкъерча къахьегамхой барт-цхьоагIон Денна — I-ча Майна.

Номер тIа я «Лаьттан тIа машар хилийтара» яха И. Васильева материал. ХьатIадоагIача Коталоп дейца дуваденна шоай коллективашка беседаш ергIолча агитатораштеи политинформаторашьтеи накъаргья из «Дагара даргдоацар» аьнна корта болаш а машинашъеча «Красный молот» завода Сийлахьбоккхача Даймехка тIема ветераний совета председателa В. И. Лобанова кийчъяь корреспонденци. Цу тIа цо дувц бирсача шерашка, гера бе а делла, хьамсара Даьхе лораеш хинарех.

«КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъеш» яхача рубрикана кIал я «ГIишлош сиха а дика а хьалъе» яха КПСС обкома гIишлошъяра отдела инструктора Х. Минтуева статья. Парте Грознейски горкома пропаганди агитацеи отдела заведующе А. Белякова кийчъяьй «Гойтара агитаци — наха кхетам балара лоархIаме хIама» яха статья. Ишта, йолаш я Грознески швейни производственни объединене № 4 йолча цеха коммунистах, агитаторах З. Ф. Зуенах дувца зарисовка а.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

23 АПРЕЛЬ

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 9.00. Болх беш я «Моташал» яха клуб. 10.00. Болх беш я кино декарий лаборатори. 14.00. Йоккха зал. «Школен производствен» яха месячник. Къахьегама цIей — «Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене къахьегама ветеранашцей производстве хьалхалаттача болхлошцей вIашагIкхетар. 18.00. Лекцей зал. Болх беш да шоалагIа гайтача фильма кинотеатр. 19.00. Халхарий зал. Болх беш я «ВIашагIкхетар» яха дискоклуб.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 10.00. Культура Дворецa фойе. Болх беш я художника - любителa Т. П. Коршикова балхий выставка. Экспозицена юкъе: живопись, графика. 14.00. Машинанаькъахой халкъа музей. «Наха юкъе визза саг хиннар» яха, В. И. Ленин ваь 113 шу дизара хетаь беседа. 15.00. Йоккха зал. Школьникий самодеятельни театр Л. Малюгина «Пхiнгаш кIаьнкаш» яхача пьесах оттаяь спектакль.

24 АПРЕЛЬ

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 11.00. Кинотеатр. Болх беш я «Фаьлгийн приключенейн дунен тIа» яха киноклуб. «Со тьота хьежалургъя» яха художественни фильм гайтар. 11.30. Болх беш я «Аьрон» яхача республикански фотоклуба хьалхара отчетни выставка. 14.30. Библиотека. «Мыслители революционери» яхача книжкай выставках йола беседа. 18.00. Лекцей зал. Болх беш да шоалагIа хьоккхача фильма кинотеатр. «Саг йоалань саг йоалланнавар» яха фильм. 19.00. Халхарий зал. Болх беш я «ВIашагIкхетар» яха дискоклуб.

Химикий культура Дворец. 11.00. «ВIаьсти йоагIа, хоза бIаьсти» яха утренник. 14.00. Волейболах йола спортивни яьхаш. 18.00. «Социализма мехкашка» — кинообозрени. 19.00. Эстрадни иллеи музыкан сайре.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 15.00. Болх беш да «Къона ленинец» яха берий кинотеатр.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 11.00. «В. И. Ленине дукха дийза книжкаш» яхача темах дола утренник.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

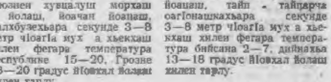

Тахан республике гIоллен Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан йоацаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 15—20, Грозне 18—20 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломиен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп - тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 2—7, дийнахьа 13—18 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ФЕ ХИЛА

БIаьсти яьнначул тIехьагIа дукхагIа республика наькъашка араьннай автомобилаш. Цудухьа хIанз дувца доагIа наькъашка лелара кхерамалеца дувзадена гIулакхаш, хIана аьлча автомототранспортни средствош Iай лелаш йоацача хана цар водителашта дикка йицъенна хила тарлу наькъашка лелара правилаш.

Шоай доалахьа транспортни средствош йолча наха наькъашка ду зуламаш ахкан хана Iайчул дукхагIа хул. Цу наха дукхагIа теркам тIабохийташ хила еза автоинспекци, хIана аьлча тIеххьарча шерашка уж дукхагIа хулаш латт паччахьалкхен автомашинаш хулачул. ХIаьта тIехьагIа дIайодача хана уж кхы а дукхагIа хила а наькъашкара зуламаш дукхагIа хила а тарлу.

Сунженски районе станица Серноводская — Орджоникидзевская яхача новкъа «Москвичаца» водаш Слепцовская яхаза машинанаькъа станце болхлочо А. Умаева сов сиха водаш хиларах машина нийсъе ца а могаш наькъа йисте багIача аьшкабетонни бIоагIана из тIатехай. Автомашина чIоагIа йохаьй, хIаьта водитель лоза а ваь больнице вихьав.

Ачхой - Мартановски районе Ростов — Баку яхача наькъа тIа 754 километр йолча ягьча Самашкински психбольница склада заведующе М. Ш. Сулейманова дуьхьала автомобилаш лелача оагIоракъа а яьнкха «Жигули» лаьлла водаш из тIатехай грузовой автомобила. «Жигулие» водители цуй пассажири лоза а баь больнице бихьаб.

Назрановски районе ГIазе - Юрта бийсана ха яхача хана юрта бохабу малар менна а волаш «ВАЗ-2101» яха шиЙ машина Iобоссабаь латтача жагIа гувна тIатехай Сунженски районерча Галашка вахаш волча Х. А. Бекова, хIаьта из чIоагIа лоза а ваь больнице вихьав.

ДIадахача кIирагIа (14—21 апреле) республика наькъашка 47 автоавари хинай, 2 саг веннав, 20 саг лозаваьв.

НГIАССР МВД ГАИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктохама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта бохама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехьлой — 2-56-87; корректорсе — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-56-87; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ02157. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2138.